

INNHOOLD

A. Innledning	2
1. Enslige mindreårige i Europa-programmet (SCEP)	2
2. Definisjon	2
3. Erklæring om god praksis	3
4. Forkortelser	3
B. Grunnprinsipper	7
B 1. Beste interesser	7
B 2. Forbud mot diskriminering	7
B 3. Rett til å delta	8
B 4. Respekt for kulturell identitet	8
B 5. Tolkning	9
B 6. Fortrolighet	9
B 7. Informasjon	10
B 8. Samarbeid mellom organisasjoner	10
B 9. Opplæring av personale	10
B 10. Varighet	11
B 11. Rimelige tidsfrister	11
C. God praksis	12
C 1. Adgang til et land	12
C2. Handel med barn	13
C 3. Enslige barneinnvandrere	14
C 4. Identifisering	15
C 5. Oppsporing av og kontakt med familien	15
C6. Oppnevning av verge eller rådgiver	16
C 7. Registrering og dokumentasjon	17
C 8. Vurdering av alder	18
C 9. Unntak fra arrest	18
C 10. Rett til å delta	19
C 11. Midlertidig omsorg, helse, utdanning og opplæring	20
C 11.1 Midlertidig omsorg	20
C 11.2 Helse	21
C 11.3 Utdanning, språk og opplæring	22
C 12. Saksbehandlingsprosedyrer i asylsaker	24
C 12.1 Minimumsgarantier i forhold til prosedyrer	25
C 12.2 Kriterier for å avgjøre en mindreårigs asylsøknad	26
C 13. Varige eller langsiktige løsninger	28
C 13.1 Permanent opphold i et verts-/asylland	28
C 13.2 Familiegjennforening	28
C 13.3 Integrering	29
C 13.4 Adopsjon	30
C 13.5 Identitet og nasjonalitet	30
C 13.6 Tilbakevending til opprinnelseslandet	31
Tillegg I, Sosial bakgrunn	33
Tillegg II, Internasjonal og regional lovgivning, politikk og retningslinjer	34
Tillegg III, Anvendte referanser	37

A. INNLEDNING

1. Enslige mindreårige i Europa-programmet (SCEP)

SCEP (Separated Children in Europe Programme) er et felles initiativ tatt av Den internasjonale Redd Barna-alliansen (SCA) og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Programmet er basert på de to organisasjonenes gjensidig utfyllende mandater og kompetanseområder.

UNHCRs oppgave er å beskytte barneflyktninger og mindreårige som søker asyl. Den internasjonale Redd Barna-alliansen ønsker å oppnå at alle barn får sine rettigheter oppfylt.

Programmet har som mål å sikre rettigheter og forhold som er til beste for enslige mindreårige som er kommet til eller gjennom Europa. Dette skal gjøres ved å etablere en felles politikk og gjennom en forpliktelse til å etterleve den beste praksisen på nasjonalt og europeisk nivå. Som en del av denne prosessen utvikler programmet samarbeid med organisasjoner som arbeider med enslige mindreårige i europeiske land.

2. Definisjon

“Enslige mindreårige” omfatter barn under 18 år som er utenfor hjemlandet sitt og atskilt fra begge foreldrene eller sine juridiske/tradisjonelle verger. Noen mindreårige er fullstendig alene, mens andre som også er omfattet av SCEP, kan være bosatt med øvrige medlemmer av familien. Alle slike mindreårige er enslige mindreårige og berettiget til internasjonal beskyttelse i henhold til en lang rekke internasjonale og regionale instrumenter. Enslige mindreårige kan være kommet for søke om asyl på grunn av frykt for forfølgelse eller mangel på beskyttelse på grunn av brudd på menneskerettighetene, væpnet konflikt eller uroligheter i sine egne land. De kan være ofre for salg eller handel med seksuell eller annen utnytting som hensikt, eller de kan ha reist til Europa for å unnsnippe alvorlig fattigdom. (Barnekonvensjonen, Art. 1 & 22; Haag-konvensjonen om beskyttelse av barn, Art. 6; UNHCR Guidelines, avsnitt 3.1; ECRE avsnitt 8 & 11; EU-resolusjon om uledsagede mindreårige, Art. 1(1), Protokoll for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, spesielt kvinner og barn, Art. 2a & 3d; Protokoll mot smugling av mennesker over land, sjøveien og luftveien, Art. 14 & 19).

SCEP bruker ordet “enslig” heller enn “uledsaget”, fordi det bedre definerer det avgjørende problem slike mindreårige står overfor: At de er uten omsorg og beskyttelse fra sine foreldre eller juridiske verger, og at de derfor lider sosialt og psykisk under denne atskillelsen. Selv om noen mindreårige ser ut til å være “ledsaget” når de ankommer Europa, betyr det ikke nødvendigvis at de ledsagende voksne er i stand til eller egner seg til å påta seg ansvaret for omsorg for mindreårige.

“Internasjonal beskyttelse” er nødvendig fordi mindreårige og unge mennesker har forlatt sitt hjemland, og har reist inn i eller gjennom Europa. En løsning på deres situasjon vil sannsynligvis kreve oppmerksomhet både fra deres hjemland og fra deres nåværende oppholdsland. Beskyttelse i henhold til internasjonal lov, nasjonal lovgivning og menneskerettighetsstandarder er derfor avgjørende.

SCEP omfatter nå partnere i følgende europeiske land: Belgia, Bulgaria, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Hellas, Irland, Italia, Kroatia, Latvia, Luxemburg, Nederland, Norge, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Spania, Storbritannia, Sveits, Sverige, Tsjekkia, Tyskland, Ungarn og Østerrike.

3. Erklæring om god praksis

Erklæringen har som mål å fremlegge en oversiktlig redegjørelse for den politikken og den praksisen som kreves for å iverksette og beskytte rettighetene til enslige mindreårige i Europa. Erklæringen bygger hovedsakelig på FNs konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen) samt to dokumenter: UNHCRs Guidelines on Policies and Procedures in dealing with Unaccompanied Children Seeking asylum, februar 1997 (UNHCR Guidelines) og European Council on Refugees and Exiles: Position on Refugee Children, november 1996 (ECRE).

Gjennom hele erklæringen er det referanser til relevant internasjonal og regional lov, politikk og retningslinjer. En full oversikt over disse finnes i Tillegg II.

Dette er den tredje utgaven av SCEPs Erklæring om god praksis (Statement of Good Practice – SGP). Det bør understrekes at dette er et levende dokument, som gjenspeiler den dynamiske fremgangen med beskyttelse av menneskerettigheter og spørsmål som spesielt berører enslige mindreårige. Erklæringen har ingen komplett liste over standarder og god praksis, men inneholder et rammeverk for handling og påvirkning som vi kan bygge på i fremtiden.

I denne forbindelse vil det bli nødvendig å behandle flere aktuelle problemer på en mer direkte og komplett måte i fremtidige versjoner av erklæringen. Disse problemene gjelder: forsvare barnesoldaters rettigheter, beskytte mindreårige mot menneskehandel og fremme de sosialøkonomiske rettighetene til alle enslige mindreårige, inkludert tilgang til yrkesopplæring og jobbmuligheter.

Vi oppfordrer deg til å besøke vårt nettsted for å få mer materiale om disse temaene og om beskyttelsen av enslige mindreåriges rettigheter. Vi ville også sette pris på å få tilbakemeldinger og kommentarer om erklæringen slik at vi stadig kan forbedre den. Dette vil styrke vår felles innsats på dette området.

4. Forkortelser

BK	FNs konvensjon om barnets rettigheter, 1989
CAT	Konvensjonen mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, 1984
CDE	Konvensjonen mot diskriminering i undervisning, 1960
CEDAW	Konvensjonen om å avskaffe alle former for diskriminering av kvinner, 1979
CERD	Internasjonal konvensjon om avskaffelse av alle former for rasediskriminering, 1965

Erklæring om god praksis, 2004

CoE	Europarådet
CoE Ministers 91	Committee of Ministers Recommendation No R (91) 11 Concerning Sexual Exploitation, Pornography and Prostitution of, and Trafficking in children and young adults
CoE Ministers 2000	Committee of Ministers Recommendation No R (2000) 11 on action against trafficking in human beings for the purpose of sexual exploitation
CoE Rec. Airports	Council of Europe Parliamentary Assembly Recommendation 1475 (2000). Arrival of asylum seekers at European airports
CoE Rec. on Expulsion	Council of Europe Parliamentary Assembly Recommendation No 1547 (2002) on Expulsion Procedures in conformity with human rights and enforced with respect for safety and dignity
CoE Rec. Training of Officials	Council of Europe Parliamentary Assembly Recommendation 1309 (1996) on the training of officials receiving asylum-seekers at border points
CoE Young Migrants	Parliamentary Assembly Recommendation 1596 (2003). Situation of Young Migrants in Europe
CRS	FNs konvensjon om statløshet, 1961
Dublin II	EUs Rådforordning (EF) nr. 343/2003 om fastsettelse av kriterier og mekanismer for å avgjøre hvilken medlemsstat som er ansvarlig for behandlingen av en asylsøknad som fremlegges i en medlemsstat av en borger av et tredjeland
ECHR	Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter, 1950
ECRE (Children)	European Council on Refugees and Exiles: Position on Refugee Children, 1996
ECRE (Integration)	European Council on Refugees and Exiles: Position on the Integration of Refugees in Europe, Desember 2002
EUs familiegjenforeningsdirektiv	EUs Rådskdirektiv 2003/86/EF om retten til familiegjenforening
EUs mottaksdirektiv	Rådskdirektiv 2003/9/EF om minstestandarder for asylsøkere

Erklæring om god praksis, 2004

EU-res.	EU-resolusjon om uledsagede mindreårige som er statsborgere i tredjeland, 1997
EU-res. Minimum	Det europeiske råds resolusjon om minstegarantier for asylprosedyrer, 1995
Flyktning-konvensjonen av 1951	FNs konvensjon om flyktningers status, 1951
Haag-konvensjonen 1993	Haag-konvensjonen om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner, 1993
Haag-konvensjonen 1996	Haag-konvensjon om jurisdiksjon, gjeldende lov, anerkjennelse, fullbyrdelse og samarbeid med hensyn til forelderansvar og tiltak for beskyttelse av barn, 1996
ICCPR	Internasjonal konvensjon om sivile og politiske rettigheter, 1966
ICESCR	Internasjonal konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, 1966
ICRMW	Internasjonal konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle fremmedarbeidere og deres familier, 1990
ILO K182	Konvensjon om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste former for barnearbeid, ILO K182, 1999
ISS	Internasjonal sosial service
OSCE	OSCEs aksjonsplan for å bekjempe menneskehandel, Ministermøtet i Maastricht, 2003
Protokoll 1 BK	Valgfri protokoll om salg av barn, barneprostitusjon og barnepornografi til FN-konvensjonen om barnets rettigheter, 2000
Protokoll 2 BK	Valgfri protokoll om barn i væpnet konflikt til FN-konvensjonen om barnets rettigheter, 2000
Protokoll om handel med mennesker	Protokoll for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, særlig kvinner og barn, som supplerer De forente nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet, 2000

Erklæring om god praksis, 2004

Protokoll om menneskesmugling	Protokoll mot smugling av mennesker over land, sjøveien og luftveien, som supplerer De forente nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet, 2000
RSICC	Roma-vedtektene for den permanente internasjonale straffedomstolen, 1998
UDHR	Verdenserklæringen om menneskerettigheter, 1948
UN-retningslinjer on HR & Trafficking	UNHCHR Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking, E/2002/68/Add.1, 20 May 2002
UNHCHR	FNs høykommissær for menneskerettigheter
UNHCR	FNs høykommissær for flyktninger
UNHCR-AP	UNHCR Agenda for Protection, 2002
UNHCR-Guidelines	UNHCR Guidelines on Policies and Procedures in Dealing with enslige, asylsøkende barn, 1997
UNHCR Handbook	UNHCR Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status, 1992

B. GRUNNPRINSIPPER

Følgende prinsipper underbygger Erklæringen om god praksis og bør vektlegges på alle nivåer i arbeidet med omsorg for og støtte til enslige mindreårige.

** Vennligst legg merke til at de fleste referansene ved første forekomst er ledsaget av en tekst som bare er et utdrag eller en oppsummering av den relevante artikkelen eller det relevante avsnittet. Selve teksten eller en lenke til teksten finnes ellers i Tillegg III, på slutten av dokumentet, der referansene er samlet. Personer som ønsker å bruke lovartikler eller prosedyre for å forsvare rettighetene til enslige mindreårige bør henvise til hele teksten for disse instrumentene. **

1. Prinsippet om barnets beste

“Ved alle handlinger som vedrører barn skal det først og fremst tas hensyn til hva som er til barnets beste.”

* BK, Art. 3(1): “Ved alle handlinger som vedrører barn... skal det først og fremst tas hensyn til hva som er til barnets beste.”

* ECRE (barn), avsnitt 4

* ICCPR, Art. 24(1): Ethvert barn skal uten forskjellsbehandling ha rett til beskyttelsestiltak fra familiens, samfunnets og statens side.

* ICESCR, Art. 10(3): Særskilte beskyttende tiltak bør treffes til vern for alle barn uten forskjellsbehandling.

* UNHCR Guidelines, avsnitt 1.5

* UNHCR Handbook, avsnitt 14

2. Forbud mot diskriminering

Enslige mindreårige har rett til samme behandling og rettigheter som mindreårige som er statsborgere eller fastboende. De skal først og fremst behandles som barn. Alle overveielser om deres status som innvandrere må komme i annen rekke.

* BK, Art. 2: De rettigheter som er fastsatt i Barnekonvensjonen gjelder for alle barn uten forskjellsbehandling av noe slag og uten hensyn til barnets eller dets foreldres rase, farge, kjønn, språk, religion, politiske eller annen oppfatning, nasjonale, etniske eller sosiale opprinnelse, eiendom, funksjonshemming, fødsel eller annen status.

* BK, Art. 22(1): Et barn som søker flyktningestatus eller som anses som flyktning..., skal få nødvendig vern og humanitær hjelp i samsvar med gjeldende rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon og i andre internasjonale menneskerettighets- eller humanitære dokumenter som nevnte land er parter til.

* CEDAW: Denne konvensjonen fastsetter tiltak for å avskaffe alle former for diskriminering mot kvinner og unge jenter.

* CERD

* ECHR, Art.14: . Utøvelsen av de rettigheter og friheter som er fastlagt i denne konvensjon skal bli sikret uten diskriminering på noe grunnlag slik som kjønn, rase, farge, språk, religion, politisk

eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, tilknytning til en nasjonal minoritet, eiendom, fødsel eller annen status.

* ECRE (barn), avsnitt 5 - 7

* ICCPR, Art. 24(1)

* ICESCR, Art. 10(3)

* ICRMW, Art. 18(1): Fremmedarbeidere og deres familiemedlemmer skal ha samme rettigheter som Statens egne borgere for domstolene.

* Protokoll om menneskehandel, Art. 14(2): Tiltakene skal tolkes og iverksettes slik at ingen blir forskjellsbehandlet på grunn av at de er ofre for handel med mennesker.

* Protokoll om menneskesmugling, Art. 19(2): Tiltakene skal tolkes og iverksettes slik at ingen blir forskjellsbehandlet på grunn av at de er utsatt for handlingene nevnt i artikkel 6 i denne protokollen.

3. Rett til deltakelse

Enslige mindreåriges synspunkter og ønsker må bli hørt og tatt i betraktning når beslutninger som vedrører dem blir tatt. Tiltak må bli satt i verk for å gjøre deres deltakelse mulig i samsvar med alder og modenhet.

* BK, Art. 12: Synspunktene til barn må gis behørig vekt i forhold til deres alder og modenhet, og barn skal gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår dem.

* ECRE (barn), avsnitt 25 og 26

* UNHCR-AP, Part III, Goal 6(2): Stater, UNHCR og partnere bør innføre tiltak for å sikre at barneflyktinger deltar på rettferdig måte i beslutningsprosessen i alle felter av flyktingelivet, samt i iverksettelsen av slike avgjørelser.

* UNHCR Guidelines, avsnitt 5.14 - 5.15

* UNHCR Handbook, avsnitt 41

4. Respekt for kulturell identitet

Det er av avgjørende betydning at enslige mindreårige får mulighet til å bevare sitt morsmål og sine bånd til kultur og religion. Omsorgstilbud, helsetjenester og utdanningstilbud må avspeile deres kulturelle behov. Det gjelder samtidig å forhindre at barna utsettes for kulturelle tradisjoner som er skadelige og diskriminerende. Bevaring av kultur og språk er også viktig i de tilfellene en mindreårig skal vende tilbake til sitt opprinnelsesland.

* BK, Art. 8: Barnet har rett til å bevare eller gjenopprette nøkkelementer i sin identitet.

* BK, Art. 24: Partene erkjenner barnets rett til å nyte godt av den høyest oppnåelige helsestandard og av tilbudene om behandling av sykdom og rehabilitering.

* BK, Art. 30: Et barn som tilhører en etnisk, religiøs eller språklig minoritet har rett til å nyte godt av sin kultur, praktisere sin religion og bruke sitt språk.

* ECRE (barn), avsnitt 39

* ICCPR, Art. 27: I de stater hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter, skal de som tilhører slike minoriteter ikke nektes retten til, sammen med andre medlemmer av sin gruppe, å dyrke sin egen kultur, bekjenne seg til og utøve sin egen religion, eller bruke sitt eget språk.

* ICRMW, Art. 12(1): Fremmedarbeidere og medlemmer av deres familier skal ha rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet.

* ICRMW, Art. 31: Partene skal sørge for at fremmedarbeidernes og deres familiers kulturelle identitet respekteres, og de skal ikke hindres i å opprettholde sine kulturelle bånd med hjemlandet.

5. Tolkning

Enslige mindreårige må bli tilbudt trenede tolker som snakker det språket barna foretrekker, når de blir intervjuet eller har behov for sosiale tjenester.

* BK, Art. 12

* BK, Art. 13: Barnet skal ha rett til ytringsfrihet og rett til å søke, motta og gi informasjon.

* ICCPR, Art. 19: Enhver skal ha rett til meningsfrihet uten inngrep. Enhver skal ha rett til ytringsfrihet.

* UNHCR Guidelines, avsnitt 5.13

6. Fortrolighet

Det er svært viktig å ikke avsløre informasjon om en enslig mindreårig som kan sette familiemedlemmer i barnets hjemland i fare. Man må innhente en enslig mindreårigs tillatelse på en måte som passer for barnets alder, før sensitiv informasjon gis til andre organisasjoner eller grupper. Informasjon skal ikke brukes i andre sammenhenger enn dem som opprinnelig var tiltenkt og det ble gitt tillatelse til.

* BK, Art. 16: Barnet har rett til beskyttelse mot vilkårlig eller ulovlig innblanding i sitt privatliv, familie, hjem og korrespondanse.

* ECHR, Art. 8: Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse.

* EU-res., Art. 3(1): Opplysninger om den mindreåriges identitet og situasjon kan oppnås på forskjellige måter, særlig i form av et egnet avhør som bør føres så raskt som mulig og der det bør tas hensyn til barnets alder. Ved forespørsel, mottak, videresending og lagring av innhentede opplysninger må det utvises spesielt omhu, og fortrolighetsprinsippet må respekteres for å beskytte den mindreårige og medlemmene av hans eller hennes familie.

* ICCPR, Art.17: Ingen må utsettes for vilkårlige eller ulovlige inngrep i privat- eller familieliv, hjem eller korrespondanse, eller ulovlige inngrep på ære eller omdømme.

* ICRMW, Art. 14: Ingen fremmedarbeider eller medlem av hans eller hennes familie skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding med hensyn til hans eller hennes privatliv, familie, hjem, korrespondanse eller andre kommunikasjoner.

* UNHCR Guidelines, avsnitt 5.16 og 5.17

7. Informasjon

Enslige mindreårige skal sikres adgang til tilgjengelig informasjon om for eksempel sine rettigheter, tjenester som står til rådighet, asylprosessen, oppsporing av familie og situasjonen i opprinnelsesland.

* BK, Art. 13

* BK, Art. 17: Stater må sikre at barnet har adgang til informasjon fra et mangfold av internasjonale og nasjonale kilder.

* BK, Art. 22(2): På den måte de finner hensiktsmessig, skal stater sørge for samarbeid om de bestrebelser som FN og andre mellomstatlige og private organisasjoner gjør for å oppspore familiemedlemmer.

* ECRE (barn), avsnitt 31

* ICRMW, Art. 33(1): Fremmedarbeidere og medlemmer av deres familier har rett til å bli informert om betingelsene for deres opptak og deres rettigheter og plikter.

8. Samarbeid mellom organisasjoner

Organisasjoner, statlige etater og fagfolk som organiserer tjenester for enslige mindreårige, må samarbeide for å sikre at de mindreåriges velferd og rettigheter blir styrket og beskyttet. En helhetlig tilnærming bør brukes for å forsøke å oppfylle enslige mindreåriges sammensatte behov.

* BK, Art. 22(2)

* EU-res., Art. 5(3c&d): Myndighetene bør samarbeide med internasjonale organisasjoner som UNHCR eller UNICEF med sikte på den mindreåriges retur og, når dette er relevant, med private organisasjoner for å sikre at mottaks- og omsorgsordninger finnes tilgjengelige i landet som den mindreårige skal vende tilbake til.

* UNHCR Guidelines, avsnitt 12

9. Opplæring av personale

De som arbeider med enslige mindreårige må få passende opplæring om enslige mindreåriges behov og rettigheter. Ansatte hos innvandringsmyndigheter eller ved grensepoliti må få opplæring i å foreta barnevennlige intervju.

* BK, Art. 3(3): Stater skal sørge for at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen for eller vernet av barn, har en passende standard blant annet med hensyn til personalets antall og kvalifikasjoner så vel som overoppsyn.

* CoE Rec. Training of Officials, avsnitt 3 & 4

* EU Dir. Reception, Art. 19(4): Personer som arbeider med uledsagede mindreårige, skal ha mottatt eller motta riktig opplæring angående disse behov, og skal være forpliktet på fortrolighetsprinsippet definert i nasjonal lovgivning når det gjelder alle opplysninger som de innhenter i løpet av arbeidet.

- * EU-res., Art. 4(5): Avhøret skal foretas av myndighetspersoner som har nødvendig erfaring eller opplæring. Betydningen av riktig opplæring av myndighetspersoner som avhører uledsagede mindreårige asylsøkere, må anerkjennes.
- * UNHCR Guidelines, avsnitt 11

10. Varige løsninger

Ved beslutninger som blir tatt angående enslige mindreårige må man, i størst mulig grad ta hensyn til barnets beste på alle områder, også på lengre sikt.

- * BK, Art. 3(1)
- * BK, Art. 22(1)
- * BK, Art. 22(2)
- * EU-res., Art. 5: Hvis en mindreårig ikke får tillatelse til å fortsette oppholdet, kan vedkommende medlemsstat kun sende ham eller henne tilbake til hjemlandet eller et tredjeland som er forberedt på dette og på betingelse av at det foreligger adekvat mottaks- og omsorgsforhold i dette landet.
- * UNHCR Guidelines, avsnitt 9
- * UNHCR Handbook, avsnitt 214

11. Rimelige tidsfrister

Alle beslutninger som vedrører enslige mindreårige må bli fattet innenfor et rimelig tidsrom av hensyn til barns oppfattelse av tid.

- * BK, Art. 3(1)
- * UNHCR Guidelines, avsnitt 8.1 og 8.5

C. GOD PRAKSIS

De følgende avsnittene gjennomgår god praksis i forhold til enslige mindreårige, fra det øyeblikk de ankommer og frem til det tidspunkt det skal tas langsiktige beslutninger om deres fremtid.

1. Adgang til et land

Enslige mindreårige som søker beskyttelse må aldri bli nektet innreise eller sendt tilbake fra ankomststedet. De må ikke bli arrestert på grunn av forsøk på innvandring. De bør heller ikke bli utsatt for detaljerte intervju av innvandringsmyndigheter på ankomststedet (se avsnitt C.6).

* BK, Art. 6(1): Ethvert barn har en iboende rett til livet

* BK, Art. 37(b): [Partene skal garantere at] intet barn ulovlig eller vilkårlig blir frarøvet sin frihet. [Pågrepelse, internering eller] fengsling av et barn skal skje på lovlig måte og skal bare benyttes som en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom. Art. 37(c): Spesielt skal ethvert barn som er frarøvet sin frihet, holdes atskilt fra voksne.

* Flyktningekonvensjonen av 1951:

Art. 31: Stater skal ikke straffe flykninger som uten tillatelse kommer inn eller befinner seg på deres territorium, hvis de ankommer fra et område hvor de var utsatt for forfølgelse (jf. Art. 1).

Art. 33: Stater skal ikke utvise en flykting til områder hvor hans eller hennes liv eller frihet vil være truet (jf. Art. 1).

* CAT, Art. 3. Ingen stat skal sende en person tilbake til en annen stat når det er grunn til å tro at vedkommende kan bli utsatt for tortur.

* Dublin II Art. 3(1): Medlemsstater skal undersøke søknaden til en asylsøker fra et tredjeland som inngir sin søknad på grensen eller på dette landets territorium.

* ECHR, Art. 2(1): Ethvert menneskes rett til livet skal beskyttes ved lov.

* ECHR, Art. 3. Ingen må bli utsatt for tortur, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

* ECRE (barn), avsnitt 14 og 15

* EU-res. Minimum, para 1: Prosedyrene skal fullt ut oppfylle reglene i art. 1 i 1951-konvensjonen om definisjon av en flykting og art. 33 om 'ikke-tilbakesendingsprinsippet'.

* ICCPR, Art. 6(1): Ethvert menneske har en iboende rett til livet. Denne rett skal beskyttes ved lov. Ingen skal vilkårlig berøves livet.

* UNHCR Guidelines, avsnitt 4.1 og 4.2

2. Handel med barn

Handel med barn med det formål å unytte barnet i prostitusjon, fremstilling av overgrep mot barn og andre former for utnyttning som hensikt, er et alvorlig problem i Europa. Partene må sette i gang tiltak mot handel med barn gjennom utveksling av informasjon med andre stater. De bør også sikre seg at innvandringsmyndigheter og grensepoliti er oppmerksomme på dette problemet.

Barn utnyttes både av de som selger dem og av de som benytter deres tjenester i ankomstlandet. I sin behandling av barn som rammes av slik handel, må innvandringsmyndighetene, politiet, sosialarbeidere og andre fagpersoner være styrt av prinsipper som skal sikre beskyttelse av mindreårige – disse prinsippene skal ha fortrinn fremfor innvandringspolitiske hensyn og bekjempelse av kriminalitet.

Synspunktene og ønskene til barn som er ofre for menneskehandel, må innhentes og tas hensyn til når det treffes beslutninger som berører barna, også med sikte på barnas rehabilitering og handlekraft.

* BK, Art. 34: Stater skal verne barnet mot alle former for seksuell utnyttning og seksuelt misbruk.

* BK, Art. 35: Stater skal sette i verk alle nødvendige tiltak for å hindre bortføring, salg av og handel med barn.

* BK, Art. 36: Stater skal beskytte barnet mot alle andre former for utnyttning som kan være skadelig for barnas velferd.

* BK, Art. 37

* CEDAW, Art. 6: Konvensjonspartene skal treffe alle tjenlige tiltak, herunder tiltak i lovs form, for å gjøre ende på enhver form for handel med kvinner (og unge jenter) og utnyttning av kvinneprostitusjon.

* CoE Ministers 91

* CoE Ministers 2000

* CoE Young Migrants, avsnitt 8

* Det europeiske Råd: Joint Action to Combat Trafficking in Human Beings and Sexual Exploitation of Children, 24. februar 1997

* Det europeiske Råd: Brussel-erklæringen om å forebygge og bekjempe menneskehandel, mai 2003: avsnitt 9, 12, 13

* ECHR, Art. 4: Ingen må bli holdt i slaveri eller trelldom. Ingen må bli pålagt å utføre tvangsarbeid eller påtvunget arbeid.

* ICCPR, Art. 8: Ingen må holdes i slaveri; slaveri og slavehandel i enhver form skal være forbudt.

* ICESCR, Art. 10(3): Barn skal beskyttes mot økonomisk og sosial utnyttning.

* ILO C182, Art. 3: Definisjonen av "de verste formene for barnarbeid" omfatter salg og handel med barn.

* OSCE

* Protokoll 1 til BK, Art. 3: Krever kriminalisering av seksuell utnyttning av barn og menneskehandel med barn uansett formål (overføring av organer, adopsjon, prostitusjon, barnarbeid).

* Protokoll 1 til BK, Art. 8(1): Partene skal treffe egnede tiltak for å verne om rettighetene og de beste interessene til barn som er offer for seksuell utnyttning og menneskehandel.

* Protokoll om menneskehandel,

Art. 3(a): Menneskehandel omfatter rekruttering, transport, overføring, skjuling eller mottak av personer, ved hjelp av vold, trusler eller andre former for tvang, bortførelse, bedrageri, misbruk av makt eller sårbar situasjon eller ved å gi eller motta betalinger eller andre fordeler for å oppnå samtykke fra en person som kontrollerer en annen person, med sikte på misbruk. Utnyttningen vil minst omfatte utnyttning av andre personers prostitusjon eller andre former for seksuell utnyttning, tvangsarbeid eller tjenester, slaveri eller lignende praksis, eller fjerning av organer.

Art. 3(c): Rekruttering, transport, overføring, skjuling eller mottak av et barn med sikte på utnyttning skal anses som 'menneskehandel' selv om ingen av fremgangsmåtene i denne artikkelens underavsnitt (a) benyttes.

Art. 6: Partene skal gi ofrene for menneskehandel assistanse og beskyttelse.

Art. 7: Alle stater som er parter til protokollen skal overveie å gi ofrene for menneskehandel midlertidig eller fast oppholdstillatelse i relevante tilfeller.

Art. 9: Partene skal treffe forskjellige tiltak for å hindre menneskehandel og beskytte ofrene.

Art. 10: Lovfullbyrdelses- og innvandringsmyndigheter og andre myndigheter skal samarbeide ved å utveksle opplysninger om menneskehandel. Partene skal gi de relevante myndighetene opplæring og styrke denne.

Art. 14(2)

* Protokoll om smugling, Art. 19

* UN Guidelines on HR & Trafficking, Guideline 8

* UNHCR-AP, Part III, Goal 2(2): Partene skal sørge for at deres egne asylprosesser er åpne for å motta klager fra enkeltpersoner som er utsatt for menneskehandel, iberegnet kvinner og unge jenter.

3. Enslige barneinnvandrere

Enkelte enslige mindreårige reiser alene som innvandrere med den hensikt å unnsnippe situasjoner preget av fattigdom, savn og lidelse. Hvis myndighetene blir oppmerksom på slike barn, må de aldri utvises av landet uten at det er foretatt en grundig vurdering av situasjonen i deres hjemland. De skal ha rett til å inngi en asylsøknad og/eller en søknad om oppholdstillatelse.

Alle enslige barneinnvandrere skal ha tilgang til beskyttelse i form av god omsorg, utdanning og helsetjenester.

* BK, Art. 2

* CoE Young Migrants, avsnitt 6

* ICRMW: Denne konvensjonen fastslår rettighetene til alle fremmedarbeidere og medlemmene av deres familier.

* Protokoll om smugling, Art. 19(2)

4. Identifisering

På ankomststeder bør innvandringsmyndigheter legge til rette prosedyrer for å kunne identifisere enslige mindreårige og henvise dem til de rette omsorgsmyndigheter for barn. Når mindreårige er ledsaget av en voksen, vil det være nødvendig å fastslå forholdet mellom den mindreårige og den voksne. Siden mange enslige mindreårige kommer inn i et land uten å bli identifisert som "enslige", bør organisasjoner og fagfolk utveksle informasjon som setter dem i stand til å identifisere enslige mindreårige og sikre at barna blir gitt passende beskyttelse. Enkelte barn blir enslige etter at de er kommet til landet (oppbryting av familiesituasjonen, en omsorgspersons avreise osv.). Innvandringsmyndighetene må sørge for at deres prosedyrer tar hensyn til alle endringer i barnas status.

* BK, Art. 8

* EU-res., Art. 3(1)

* UNHCR Guidelines, avsnitt 5.1 - 5.3 og tillegg II

5. Oppsporing av og kontakt med familien

Oppsporing av en mindreårigs foreldre og familie må bli satt i verk så fort som mulig, men bare hvis det ikke setter medlemmer av barnets familie i fare i opprinnelseslandet. Oppsporing skal foretas konfidensielt. Stater og andre organisasjoner som har påtatt seg oppgaven med oppsporing, bør samarbeide med FN-organer og Det internasjonale Røde Kors' oppsporingstjeneste. Enslige mindreårige må bli godt informert og rådspurt om prosessen. De som er ansvarlige for den mindreåriges velferd, bør på en passende måte legge forholdene til rette for en regelmessig kommunikasjon mellom den mindreårige og barnets familie.

* BK, Art. 9(3): Partene skal respektere den rett et barn som er atskilt fra en eller begge foreldre, har til å opprettholde personlig forbindelse og direkte kontakt med begge foreldrene.

* BK, Art. 10(1): Søknader om familiegjenforening skal behandles av partene på en "positiv, human og rask" måte.

* BK, Art. 10(2): Hvis foreldrene til et barn bor i forskjellige land, skal barnet ha rett til å opprettholde regelmessige forbindelser med begge foreldre.

* BK, Art. 22(2)

* ECHR, Art. 8

* ECRE (barn), avsnitt 32

* EU Dir. Reception, Art. 19(3): Alle medlemsstater som beskytter de beste interessene til uledsagede mindreårige, skal sørge for å spore opp medlemmene av vedkommendes familie så fort som mulig. Dersom det foreligger en trussel mot den mindreåriges liv eller integritet eller mot hans eller hennes nære slektninger, må det spesielt sørges for at innsamling, behandling og formidling av opplysninger foregår på konfidensielt grunnlag, slik at disse personenes sikkerhet ikke settes på spill.

* EU-res., Art. 3(3): Medlemsstatene skal ta på seg å spore opp familiemedlemmene til en uledsaget mindreårig eller å identifisere familiemedlemmers bopel, uansett dissers lovlige status og uten å ha forhåndsvaluert sjansene til en søknad om oppholdstillatelse. Uledsagede mindreårige kan også oppmuntres og hjelpes til å ta kontakt med Røde Kors' internasjonale komité, de nasjonale Røde Kors-organisasjoner eller andre organisasjoner, med sikte på oppsporing av

familiemedlemmer. Konfidensialitetsprinsippet må respekteres for å beskytte både den mindreårige og medlemmene av hans eller hennes familie.

* ICCPR, Art. 23(1): Familien ... har krav på beskyttelse av ... staten.

* ICRMW, Art. 44(1): Det må tas skritt for å beskytte enheten til fremmedarbeidernes familier.

* UNHCR Guidelines, avsnitt 5.17

* UNHCR Handbook, avsnitt 218

6. Oppnevning av verge eller rådgiver

Så snart en enslig mindreårig er blitt identifisert, bør en verge eller rådgiver bli oppnevnt på langtidsbasis for å gi råd og beskytte den enslige mindreårige. Uavhengig av den juridiske statusen til denne personen (for eksempel verge eller medarbeider i en NGO), bør deres ansvar dekke følgende områder:

- Å sikre at alle beslutninger som blir tatt er til barnets beste
- Å sikre at en enslig mindreårig får passende omsorg, bolig, utdanning, språklig støtte og helsestell
- Å sikre at en mindreårig har passende juridisk representasjon som kan hjelpe til med å få avklart hans eller hennes innvandrersstatus eller asylsøknad.
- Å rådføre seg med og gi råd til den mindreårige.
- Å bidra til en varig løsning som er til barnets beste.
- Å skape forbindelse mellom den mindreårige og diverse organisasjoner som kan yte tjenester for ham eller henne.
- Å være talsperson for den mindreårige når det er nødvendig.
- Å undersøke muligheter for å spore opp familie og få til gjenforening med den mindreårige.
- Å hjelpe den mindreårige med å holde kontakt med barnets familie.

For å sikre nødvendig beskyttelse av enslige mindreårige, bør oppnevninger av verger/rådgivere skje innen en måned etter at den mindreårige er blitt registrert hos de rette myndigheter.

Personer som har slikt ansvar, kan bli rekruttert fra ulike faglige bakgrunner. For å være i stand til å utføre sin rolle effektivt, må rådgivere eller verger imidlertid ha relevant erfaring med omsorg for barn og forståelse for de særskilte og kulturelle behov som enslige mindreårige kan ha. Rådgivere og verger bør få opplæring og profesjonell støtte, og gjennomgå referansekontroller fra politiets side.

* BK, Art. 12

* BK, Art. 18(2): Stater skal yte passende bistand til verger når de utfører sine plikter som barneoppdragere.

* BK, Art. 20(1): Et barn som er fratatt sitt familiemiljø, skal ha rett til særskilt beskyttelse og bistand.

* BK, Art. 20(3): Når løsninger overveies, skal det tas tilbørlig hensyn til ønskeligheten av kontinuitet i barnets oppdragelse og til barnets etniske, religiøse og språklige bakgrunn

* CoE Young Migrants, avsnitt 4, vi.

* ECRE (barn), avsnitt 16 - 18

* EU Dir. Reception, Art. 19(1): Medlemsstatene skal så snart som mulig foreta skritt for å sikre at uledsagede mindreårige oppnår den nødvendige representasjonen gjennom lovlig vergeskap, en organisasjon som er ansvarlig for omsorg for mindreårige og deres velvære, eller på annen egnet måte. De egnede myndighetene skal bedømmes regelmessig.

* EU-res., Art. 3(4&5): Medlemsstatene skal så snart som mulig sørge for lovlig vergeskap eller representasjon gjennom en organisasjon som er ansvarlig for omsorg for mindreårige og deres velvære, eller annen egnet representasjon. Vergen skal sørge for at den mindreåriges behov (for eksempel juridiske, sosiale, medisinske eller psykologiske behov) oppfylles riktig.

* Haag-konvensjonen, 1993

* Haag-konvensjonen, 1996, Art. 3: Stater der enslige barn vanligvis bor, kan treffe beskyttelsestiltak, bl.a. vergeskap eller tilsvarende institusjoner.

* Haag-konvensjonen, 1996, Art. 6: Konvensjonen gjelder enslige barn som er flyktninger eller fordrevne grunnet uroligheter i hjemlandet.

* UNHCR Guidelines, avsnitt 5.7

* UNHCR Handbook, avsnitt 214

* UNHCR-AP, del III, målsetting 1(9): Stater, UNHCR, private organisasjoner og andre partnere skal ta for seg behovene til enslige mindreårige, inkludert deres midlertidige utplassering i fosterfamilier eller utpeking av statlige eller ikke-statlige verger, og kontrollen med slike ordninger.

7. Registrering og dokumentasjon

Registrering og dokumentasjon er viktig for å beskytte enslige mindreåriges langsiktige interesser. Dette bør bli utført gjennom en dobbelt avhørsprosedyre så snart en verge/rådgiver er blitt oppnevnt. Innvandringsmyndigheter og grensepoliti bør begrense sine intervjuer til bare å dreie seg om innhenting av grunnleggende informasjon om den mindreåriges identitet. Innvandringsmyndighetenes intervjuer skal alltid utføres i nærvær av en juridisk rådgiver, en verge eller en annen bemyndiget person.

Komplette opplysninger om sosial bakgrunn (se tillegg I) bør innhentes av kompetent myndighet eller en annen organisasjon som har omsorgsforpliktelser i forhold til den mindreårige. Alle som intervjuer barn, skal ha passende opplæring eller kompetanse i intervjuing av enslige mindreårige.

* BK, Art. 8

* EU-res., Art. 3(1)

* UNHCR Guidelines, avsnitt 5.6 og 5.8 - 5.10

8. Vurdering av alder

Vurdering av alder innbefatter fysiske, utviklingsmessige, psykologiske og kulturelle faktorer. Hvis en vurdering av alder anses som nødvendig, bør den utføres av en uavhengige fagfolk med relevant kompetanse og kjennskap til den mindreåriges etniske/kulturelle bakgrunn. Undersøkelser må aldri påtvinges eller være kulturelt uakseptable. Det bør tas spesielle hensyn for å sikre at undersøkelsene er passende for barnets kjønn. I tvilstilfeller bør en person som hevder å være under 18, inntil videre behandles som sådan. Det er viktig å merke seg at vurdering av alder ikke er en eksakt vitenskap, og at man må regne med betydelige feilmarginer. Tvilen må komme den enslige mindreårige til gode ved fastsetting av alder.

* ECRE (barn), avsnitt 9

* EU-res., Art. 4(3): Aldersvurderingen skal utføres på en objektiv måte. Derfor kan medlemsstatene få utført en medisinsk alderstest av kvalifisert medisinsk personale, med samtykke fra den mindreårige, fra en spesielt utpekt voksenrepresentant eller en institusjon.

* Flyktningekonvensjonen av 1951, Art. 31: Stater skal ikke straffe flyktninger som kommer ulovlig inn på deres territorium, hvis de godtgjør at de har gyldig grunn for deres ulovlige innreise.

* UNHCR Guidelines, avsnitt 5.11

* UNHCR Guidelines, avsnitt 196 - 197

9. Unntak fra arrest

Enslige mindreårige bør aldri bli arrestert av grunner som har med deres status som innvandrere å gjøre. Dette gjelder også arrest ved grensen i for eksempel internasjonale soner, i interneringssentre, i politiarrest, fengsler eller i alle former for ungdomsfengsler.

* BK, Art. 37(a): Intet barn skal underkastes tortur eller annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling.

* BK, Art. 37(b)

* ECHR, Art.3

* ECHR, Art. 5: Enhver har rett til frihet og personlig sikkerhet.

* ECRE (barn), avsnitt 20

* EU-res., Art. 2(3): Uledsagede mindreårige som må bli på grensen til det er truffet en beslutning om deres innreise eller retur, må motta all nødvendig materiell støtte og omsorg.

* FNs regler for beskyttelse av ungdommer i forvaring

* ICCPR, Art. 7: Ingen må utsettes for tortur eller grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

* ICCPR, Art. 9: Ingen må utsettes for vilkårlig arrest eller annen vilkårlig frihetsberøvelse.

* ICRMW, Art. 16(4):

Fremmedarbeidere og medlemmer av deres familier må verken individuelt eller kollektivt utsettes for vilkårlig arrest eller annen vilkårlig frihetsberøvelse.

* UNHCR-AP, del III, målsetting 1(9)

* UNHCR Guidelines, avsnitt 7.6 og 7.7

10. Rett til deltakelse

Enslige mindreåriges synspunkter og ønsker må bli hørt og tatt i betraktning når beslutninger som vedrører dem blir tatt. Tiltak må bli satt i verk for å gjøre deres deltakelse mulig i samsvar med alder og modenhet. I alle juridiske prosedyrer har enslige mindreårige krav på å bli hørt direkte, gjennom en juridisk representant eller verge/rådgiver. Man må legge til rette for og oppmuntres til at enslige mindreårige uttrykker sine synspunkter, bekymringer og klager i forbindelse med omsorg og vergens arbeid, utdanning, helsetjenester og juridisk representasjon.

* BK, Art. 12

* BK, Art. 25: Barn som er blitt plassert av kompetent myndighet for omsorg, vern eller behandling av hans eller hennes fysiske eller mentale helse, har rett til regelmessig vurdering av den behandling som ytes barnet og av alle andre omstendigheter som har betydning for hans eller hennes plassering.

* ECRE (barn), avsnitt 25 og 26

* UNHCR-AP, del III, målsetting 6(2)

* UNHCR Guidelines, avsnitt 5.14 og 5.15

11. Midlertidig omsorg, helse, utdanning og opplæring

11.1 Midlertidig omsorg

Det må bli funnet passende omsorgsplassering for enslige mindreårige så snart som mulig etter ankomst eller identifisering. Omsorgsmyndigheter skal gjennomføre en grundig vurdering av de mindreåriges behov, og endringer i omsorgsløsninger bør holdes på et minimum. Omsorgsordningene må revurderes regelmessig. Søskene bør holdes samlet hvis dette samsvarer med barnas beste. I tilfeller der mindreårige bor eller blir plassert sammen med slektninger, må disse slektningene bli vurdert i forhold til sin evne til å gi passende omsorg og underlegges politikontroller. Enslige mindreårige over 16 år må ikke bli behandlet som "de facto"-voksne og bør ikke bosettes for seg selv i hospitser eller mottakssentre uten voksenstøtte.

Uansett om enslige mindreårige blir bosatt hos fosterforeldre eller i egne boliger, må de bli tatt hånd om av kvalifisert fagpersonell som forstår deres kulturelle, språklige og religiøse behov og som har forståelse for de forhold som har konsekvenser for asylsøknaden og barnas situasjon. Personer som arbeider med enslige mindreårige, må være klar over at barna har rett til privatliv og til å opprettholde et tillitsfullt forhold til verge og/eller juridiske representant og enhver annen talsperson.

Omsorgspersonell bør hjelpe den mindreårige med å utvikle forbindelser til sin etniske gruppe om en slik finnes.

Barn som er ofre for menneskehandel, må ikke holdes i innvandringsvaretekt for å beskytte dem mot menneskehandlerne. Alternative, trygge tiltak som f.eks. "sikre hus" må utvikles i samarbeid med myndighetene som arbeider med barnas velferd.

For å sette i verk sikkerhetsforanstaltninger må omsorgspersonell i mottakssentre og boliginstitusjoner bli gjort oppmerksom på problemet med handel med barn til prostitusjon og andre former for utnyttning.

* BK, Art. 3(3) og 13

* BK, Art.14: Barnet skal ha rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet.

* BK, Art. 15: Barnet skal ha rett til organisasjonsfrihet.

* BK, Art. 16

* BK, Art. 19: Partene skal treffe alle nødvendige ... tiltak for å verne barnet mot alle former for fysisk eller mental vold, ... misbruk, vanskjøtsel ..., mishandling eller utnyttning.

* BK, Art. 20(1), 20(3) & Art. 25

* BK, Art. 26: Partene skal anerkjenne ethvert barns rett til sosiale trygdeytelser.

* BK, Art. 27: Partene anerkjenner ethvert barns rett til en levestandard som er tilstrekkelig for barnets fysiske, mentale, åndelige, moralske og sosiale utvikling.

* BK, Art. 30, 34, 35 & 36

* ECHR, Art. 9: Enhver har rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet; denne rett omfatter frihet til å skifte sin religion eller overbevisning, og frihet til enten alene eller sammen med andre og så vel offentlig som privat å gi uttrykk for sin religion eller overbevisning, ved tilbedelse, undervisning, praksis og etterlevelse.

* ECHR, Art. 10: Enhver har rett til ytringsfrihet. Denne rett skal omfatte frihet til å ha meninger og til å motta og meddele opplysninger og ideer uten inngrep av offentlig myndighet og uten hensyn til grenser.

- * ECHR, Art. 11: Enhver har rett til fritt å delta i fredelige forsamlinger og til frihet til forening med andre ...
- * ECRE (barn), avsnitt 12 og 19
- * EU Dir. Reception, Art. 19(2): Så langt det er mulig, skal søsken holdes sammen – her skal det tas hensyn til den mindreåriges beste interesser, og hans eller hennes alder og modenhet. Endring av bopel skal begrenses mest mulig.
- * EU-res., Art. 3(2,4&5) og 4(4): Uansett juridisk status har uledsagede mindreårige krav på den nødvendige beskyttelsen og grunnleggende omsorg i henhold til bestemmelsene i nasjonal lovgivning. I løpet av asylprosedyren skal medlemsstatene normalt plassere uledsagede mindreårige sammen med voksne slektninger, med en fosterfamilie, i mottakssentre med spesielle ordninger for mindreårige eller i annen bolig med egnede ordninger for mindreårige.
- * ICCPR, Art. 18(1): Enhver skal ha rett til tankefrihet, samvittighetsfrihet og religionsfrihet.
- * ICCPR, Art. 19
- * ICCPR, Art. 21: Retten til fredelige sammenkomster skal anerkjennes.
- * ICCPR, Art. 22: Enhver skal ha rett til foreningsfrihet ...
- * ICCPR, Art. 24(1)
- * ICESCR, Art. 9: Konvensjonspartene anerkjenner retten for enhver til sosial trygghet innbefattet sosialtrygd.
- * ICESCR, Art. 11(1): Konvensjonspartene anerkjenner retten for enhver til en tilfredsstillende levestandard for seg selv og sin familie, herunder tilfredsstillende mat, klær og bolig, samt til stadig bedring av sine leveforhold.
- * UNHCR Guidelines, avsnitt 7.1 - 7.5

11.2 Helse

Enslige mindreårige må ha adgang til helse- og omsorgstjenester på lik linje med mindreårige som er statsborgere i vedkommende land. Særskilt oppmerksomhet må rettes mot helsebehov som stammer fra at de tidligere ikke i tilstrekkelig grad har fått tilfredsstillt sine fysiske behov, dårlig helse, funksjonshemming og fra psykologiske ettervirkninger av vold, traumer og tap, samt virkningen av rasisme og fremmedhat som de kan oppleve utenfor hjemlandet. For mange enslige mindreårige er adgang til rådgivning viktig for en god helse.

- * BK, Art. 23: Partene erkjenner at et barn som er mentalt eller fysisk funksjonshemmet, skal ha et fullverdig og anstendig liv ... [og] ha rett til særskilt omsorg
- * BK, Art. 24
- * BK, Art. 39: Partene skal treffe alle nødvendige tiltak for å fremme fysisk og psykisk rehabilitering og samfunnsmessig tilbakeføring av et barn som er offer.
- * CAT, Art. 14: Ofre for tortur skal ha mulighet for å få oppreising, erstatning og rehabilitering.
- * ECRE (barn), avsnitt 36
- * ECRE (integrering), avsnitt 120 - 133
- * EU Dir. Reception, Art. 13(2): Medlemsstatene skal sørge for at de materielle mottaksbetingelsene sikrer en levestandard som er adekvat for søkerens helse og kan tilfredsstillt deres minimumsbehov. Medlemsstatene skal sørge for at levestandarden oppfylles i spesifikke situasjoner for personer med spesielle behov.
- * EU Dir. Reception, Art. 17(1): Medlemsstatene skal ta hensyn til den spesifikke situasjonen til sårbare personer, for eksempel mindreårige og uledsagede mindreårige.

- * EU Dir. Reception, Art. 18(2): Barnets beste interesser skal være det viktigste hensynet ved iverksettelse av bestemmelser som gjelder mindreårige.
- * EU-res., Art. 3(7): Uledsagede mindreårige må få riktig medisinsk pleie. Spesial medisinsk eller annen assistanse skal gis mindreårige som har opplevd vanskjøtsel, utnyttning eller misbruk, tortur eller andre former for grusom, umenneskelig eller degraderende behandling eller straff, eller væpnede konflikter.
- * ICESCR, Art. 12: Konvensjonspartene anerkjenner retten for enhver til den høyest oppnåelige helsestandard både fysisk og psykisk.
- * ICRMW, Art. 28: Fremmedarbeidere og medlemmer av deres familier har rett til å motta øyeblikkelig medisinsk pleie.
- * UNHCR Guidelines, avsnitt 7.9 - 7.11

11.3 Utdanning, språk og opplæring

Enslige mindreårige må ha adgang til den samme obligatoriske grunnutdanning som mindreårige som er statsborgere i vedkommende land. Skoler må utvise en fleksibel og imøtekommende holdning til enslige mindreårige og yte støtte til språkundervisning. For å bevare sin kulturelle identitet bør enslige mindreårige også ha mulighet for morsmålsundervisning. Lærlingeplasser og yrkesfaglig opplæring bør også være tilgjengelige for eldre enslige mindreårige. Denne type tiltak vil sannsynligvis forbedre deres fremtidsmuligheter, også hvis de vender tilbake til sine hjemland.

- * BK, Art. 28: Barnet skal ha rett til gratis og obligatorisk grunnutdanning. Stater skal oppmuntre utviklingen av forskjellige former for videregående utdanning og gjøre dem tilgjengelige for alle barn. Veiledning om undervisning og fagutdanning skal gjøres tilgjengelig for alle barn.
- * BK, Art. 29(1c): Utdanningen skal blant annet ta sikte på å utvikle barnets respekt for sin kulturelle identitet, sitt språk og sine verdier.
- * BK, Art. 30
- * BK, Art. 32: 32: Barnet har rett til vern mot økonomisk utbytting og farlig arbeid.
- * CDE, Art. 3: Partene skal treffe øyeblikkelige tiltak for å eliminere og hindre diskriminering i utdannelsen.
- * CERD, Art. 5, e) V
- * CoE Young Migrants, avsnitt 6
- * ECRE (barn), avsnitt 37 - 39
- * EU Dir. Reception, Art. 10(1): Medlemsstatene skal gi mindreårige asylsøkere tilgang til utdannelsessystemet på samme betingelser som statsborgerne i vedkommende land. Medlemsstatene skal ikke unnlate å tilby videregående utdanning bare fordi den mindreårige har nådd myndighetsalderen.
- * EU Dir. Reception, Art. 10(2): Tilgang til utdannelsessystemet skal ikke utsettes mer enn tre måneder fra den datoen søknaden ble innsendt.
- * EU Dir. Reception, Art. 10(3): Hvis tilgang til utdannelsessystemet ikke er mulig på grunn av den mindreåriges spesielle situasjon, kan medlemsstaten tilby andre utdanningsordninger.
- * EU-res., Art. 3(6): Hvis det antas at en uledsaget mindreårig i skolealder vil bli i landet i lengre tid, skal den mindreårige gis tilgang til generelle utdanningsordninger på samme grunnlag som statsborgerne i vedkommende land.
- * Det europeiske sosiale charter, del I(7): Barn og unge har rett til å få spesiell beskyttelse mot de fysiske og moralske farene de utsettes for.

Erklæring om god praksis, 2004

- * Det europeiske sosiale charter, del I(9): Alle har rett til egnede ordninger for yrkesveiledning.
- * ICESCR, Art. 13(1): ... Utdanning skal sette alle i stand til å delta på en nyttig måte i et fritt samfunn, fremme forståelse, toleranse og vennskap mellom alle nasjoner og alle rasegrupper, etniske og religiøse grupper ....
- * ICRMW, Art. 43 & 45: Fremmedarbeidernes familiemedlemmer skal få samme behandling som statsborgere i vedkommende land når det gjelder tilgang til utdanning, yrkesveiledning og opplæring.
- * UDHR, Art. 26: Alle har rett til utdanning.
- * UNHCR-AP, del III, målsetting 6(2): Partene skal legge vekt på å gi flyktninger grunnutdanning og videregående utdanning.
- * UNHCR Guidelines, avsnitt 7.12 - 7.14

12. Saksbehandlingsprosedyrer i asylsaker

12.(a) Enslige mindreårige, uansett alder, må aldri bli nektet adgang til asylprosessen. Så snart de har fått adgang, må de gå igjennom de normale prosedyrer og bli fritatt for alternative prosedyrer som for eksempel henviser til 'trygt tredje land' (adgang), 'åpenbart grunnløs' (fremskyndet) og 'trygt opprinnelsesland', samt fritatt fra enhver utsettelse av behandling av asylsøknaden fordi de kommer fra et 'land i omveltning'.

* BK, Art. 22

* Flyktningekonvensjonen av 1951: Konvensjonens Artikkel I foretar ikke noen skiller med hensyn til alder. Enhver kan bli anerkjent som flyktning uansett alder.

Konklusjoner fra Det europeiske råd om land der det generelt ikke foreligger en alvorlig fare for forfølgelse, 1992

* Det europeiske råds fellestandpunkt om den harmoniserte bruken av definisjonen av termen "flyktning". Mars 1996

* Det europeiske råds resolusjon om en harmonisert tilnærming til spørsmål angående tredjeland som opptrer som vertsland, 1992

* Det europeiske råds resolusjon om åpenbart uberettigede asylsøknader, 1992

* ECRE (barn), avsnitt 22 - 23

* EU-res., Art. 4(1): Alle uledsagede mindreårige skal ha rett til å søke om asyl.

* EU-res. minimum, avsnitt 26 - 27: Det må sørges for at uledsagede mindreårige som søker om asyl, representeres av en spesielt oppnevnt voksen eller institusjon. Under avhør kan uledsagede mindreårige følges av denne voksne personen eller representanter for denne institusjonen. Når en søknad fra en uledsaget mindreårig vurderes, skal det tas hensyn til hans eller hennes mentale utvikling og modenhet.

* Protokoll om flyktnings status, 1967

* UDHR, Art. 14(1): "Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot asyl mot forfølgelse."

* UNHCR-AP, Part II, Operative Para. 6: Partene til Flyktningekonvensjonen av 1951 ber alle stater ta skritt for å styrke asylretten og ta spesiell hensyn til sårbare grupper, iberegnet kvinner og barn.

* UNHCR Guidelines, avsnitt 4.1

12.(b) I alle ledd av asylprosessen inkludert ankebehandling og nye undersøkelser, må enslige mindreårige ha en juridisk representant som kan bistå dem i å formulere asylsøknaden. Juridiske representanter bør være gratis tilgjengelige for den mindreårige, og ha kompetanse i forhold til asylprosessen, samtidig som de bør ha erfaring med å representere mindreårige og ha kjennskap til barnespesifikke former for forfølgelse.

* BK, Art. 12

* BK, Art. 22

* ECRE (barn), avsnitt 24

* UNHCR Guidelines, avsnitt 4.2 og 8.3

12.1 Minimumsgarantier i asylprosedyrer

12.1.1 Beslutninger om en mindreårigs asylsøknad må tas av en kvalifisert myndighet som er kyndig i asyl- og flyktningeforhold og alle juridiske forhold som angår barnas rettigheter. Mindreårige som får avslag må få rett til å anke. Ankefrister må være rimelige. Mindreåriges søknader må bli identifisert og prioritert, slik at de unngår å vente i lengre tid.

- * ECRE (barn), avsnitt 22, 24 og 28
- * EU-res., Art. 4(2): Medlemsstatene bør ta hensyn til de mindreåriges spesielle behov og sårbarhet og gi behandlingen av deres søknader høyeste prioritet.
- * EU-res. Minimum, 1995, avsnitt 26 - 27
- * UNHCR Guidelines, avsnitt 8.1, 8.2 og 8.5

12.1.2 Det er ønskelig særlig i forhold til yngre mindreårige, mindreårige med funksjonshemming eller traumatiserte enslige mindreårige, at en uavhengig ekspert gjennomfører en vurdering av barnets evne til å formulere en velbegrunnet frykt for forfølgelse og identifisere eventuelle vanskeligheter som et barn kan ha når det gjelder å fortelle smertefulle hendelser eller røpe sensitiv informasjon.

- * EU-res. Minimum, avsnitt 27
- * ECRE (barn), avsnitt 27
- * UNHCR Handbook, avsnitt 214

12.1.3 Når intervju foretas, må det bli foretatt på en barnevennlig måte (pauser, ikke-truende stemning) av myndighetspersoner som er opplært i å intervju mindreårige. Mindreårige bør alltid være ledsaget til intervju av sin juridiske representant, og om den mindreårige ønsker det, av en nærstående voksen (sosialarbeider, slektning, verge eller liknende). Enslige mindreårige må kunne intervjues på forskjellige måter. Dette omfatter muntlig vitnemål, tegninger og skrift, videoopptak av intervjuer med uavhengige eksperter og vitnemål via videolink.

- * BK, Art. 3.3
- * CoE Rec. Airports, avsnitt 10, ii.b.
- * ECRE (barn), avsnitt 26 - 27
- * EU-res., Art. 4(5)
- * UNHCR Guidelines, avsnitt 4.2 og 8.4

12.2 Kriterier for å avgjøre en mindreårigs asylsøknad

12.2.1 Definisjonen av begrepet "flyktning" gjelder alle uansett alder. I bestrebelsene på å finne varige løsninger bør myndighetene legge stor vekt på å avveie familieenhetsprinsippet opp mot prinsippet om barnets beste. Myndighetene bør ta hensyn til UNHCR Handbook, Guidelines on Protection and Care of Refugee Children, og 1997-retningslinjene. Herunder særskilt:

- En mindreårigs alder, modenhet og utviklingstrinn
- Muligheten for at mindreårige kan uttrykke sin frykt på andre måter enn voksne
- Sannsynligheten for at mindreårige vil ha begrenset viten om forholdene i hjemlandet
- Barnespesifikke brudd på menneskerettigheter som for eksempel rekruttering av barnesoldater, handel med barn til prostitusjon, annen seksuell utnytting, kvinnelig kjønnslemlestelse og tvangsarbeid
- Situasjonen til den mindreåriges familie i hjemlandet og ønskene til foreldrene som har sendt en mindreårig ut av landet for å beskytte barnet, der disse er kjent.
- Det faktum at skadelige handlinger som kan anses som sjikane eller diskriminering når det gjelder voksne, kan utgjøre forfølgelse når barn utsettes for dem
- Det kan derfor være nødvendig å ta større hensyn til visse objektive faktorer i undersøkelsen av barnas påstander og beslutte, ut fra disse faktorene, hvorvidt barnets angst for forfølgelse kan anses som velbegrunnet

* Barneflyktninger: Guidelines on Protection and Care, kapittel 8 og 9.

* BK, Art. 3, 12, 22, 32, 34, 35, 36 og 37

* BK, Art. 38: Stater skal sikre at barn under 15 år ikke deltar direkte i fiendtligheter.

* CAT, Art. 1:

Begrepet "tortur" betyr en handling der sterk fysisk eller mental smerte eller lidelse bevisst påføres en person for å oppnå opplysninger eller tilståelse fra ham eller henne eller fra en tredje person, straffe vedkommende for en handling han eller hun eller en tredje person har begått eller mistenkes for å ha begått, eller for å skremme ham eller henne eller en tredje person eller utøve tvang, eller av en årsak knyttet til en eller annen form for diskriminering, når slik smerte eller lidelse påføres av, på initiativ, samtykke eller godkjennelse fra en offentlig tjenestemann eller en person som handler på det offentliges vegne.

* ECHR, Art. 4(1) og 4(2) 2

* EU-res., Art. 4(6): Når en asylsøknad fra en uledsaget mindreårig undersøkes, skal man ta hensyn til den mindreåriges alder, modenhet og mentale utvikling og til det faktum at han eller hun kan ha begrenset kjennskap til leveforholdene i hjemlandet.

* ICCPR, Art. 8

* ICESCR, Art. 10(3)

* ILO K182, Art. 3

* Protokoll 1 til BK

* Protokoll 2 til BK

* Protokoll om menneskehandel

* RSICC, Art. 8(2)(b)(xxv) og (e)(vii): Utskriving eller innlemming av barn under 15 i nasjonale eller andre væpnede styrker eller grupper eller bruk av disse til å delta aktivt i stridigheter utgjør en krigsforbrytelse.

* Tilleggsprotokoll 1 til Genève-konvensjonene av 12. august 1949, om beskyttelse av offer for internasjonale væpnede konflikter:

Art. 77(2): Partene i konflikter må ta alle gjennomførbare skritt for å hindre at barn under 14 år tar direkte del i stridighetene.

* Tilleggsprotokoll II til Genève-konvensjonene av 12. august 1949, om beskyttelse av offer for ikke-internasjonale væpnede konflikter

Art. 4(3): Barn under 15 må ikke rekrutteres i de væpnede styrker eller tillates å ta del i stridighetene.

* UNHCR-AP, del III, målsetting 1(2): Partene og UNHCR må samarbeide for å sikre at myndighetene tar hensyn til kjønn og alder, inkludert former for kjønns- eller aldersrelatert forfølgelse.

* UNHCR Guidelines, avsnitt 8.6 - 8.10, 9.7 og 10.4

* UNHCR Handbook, avsnitt 203 og 213 - 219

12.2.2 Enslige mindreårige som blir voksne i løpet av asylprosessen (noen ganger kalt “aged-out”), fortsetter å nyte godt av de samme spesielle prosedyrer som de som er under 18. Stater må motvirke unødige forsinkelser som kan føre til at en mindreårig blir voksen under prosessen.

* ECRE (barn), avsnitt 30

* UNHCR Guidelines, avsnitt 5.4 og 10.1

13. Varige eller langsiktige løsninger

13.1 Permanent opphold i et verts-/asylland

En enslig mindreårig kan få permanent opphold i et vertsland av en rekke grunner:

- Barnet blir anerkjent som flyktning eller får innvilget asyl;
- Barnet får innvilget de facto status eller opphold av humanitære grunner, fordi det ikke er trygt å vende tilbake til hjemlandet. Dette kan for eksempel skyldes væpnet konflikt og/eller være fordi den mindreåriges foreldre ikke kan oppspores, det ikke finnes noen annen passende verge i hjemlandet og medisinske årsaker;
- Barnet er offer for menneskehandel, og det er forbundet med fare å vende tilbake til opprinnelseslandet;
- Fortsatt opphold i landet er til det beste for barnet. .

* Barneflyktinger, Guidelines on Protection and Care

* BK, Art. 3

* ECRE (barn), avsnitt 42

* EU-res., Art. 5(2): Hvis retur ikke er mulig, må medlemsstatene gjøre det mulig for den mindreårige å bli i landet.

* Protokoll om menneskehandel, Art. 7

* UNHCR Guidelines, avsnitt 9.1 og 9.4

13.2 Familiegjenforening

Enslige mindreårige som søker asyl eller på annen måte oppholder seg i et europeisk land, kan ha familiemedlemmer i andre europeiske land. Europeiske land bør positivt og proaktivt legge forholdene til rette for at familien gjenforenes med barnet i det landet der barnets beste oppfylles, i samsvar med sikkerhetsreglene angitt i avsnitt 13.6.

I alle situasjoner som gjelder en enslig mindreårig, skal de europeiske landene alltid legge forholdene til rette for familiegjenforening i landet der barnet bor, hvis dette tilsvarer barnets beste.

Hvis en enslig mindreårig har et familiemedlem i et tredjeland og både barnet og dette familiemedlemmet ønsker å gjenforenes i dette landet, skal myndighetene med ansvar for barnas omsorg foreta en grundig undersøkelse av hvorvidt familiemedlemmet er egnet til å ta hånd om barnet.

* BK, Art. 10(1)

* CoE Young Migrants, avsnitt 7, vii-ix.

* Det europeiske råds resolusjon om harmonisering av nasjonale politikk angående familiegjenforening, 3. juni 1993

*Dublin II Art. 15(3): Hvis asylsøkeren er en uledsaget mindreårig som har en eller flere slektninger i et annet medlemsland som kan ta hånd om ham eller henne, skal medlemsstatene om mulig gjenforene den mindreårige med disse slektningene, bortsett fra dersom dette ikke tilsvarer den mindreårige beste interesser.

* ECHR, Art. 8.1.

* ECRE (barn), avsnitt 32, 34 og 35

- * ECRE (integrasjon), avsnitt 139
- * EU-dir. Familie, Art. 10.3(a): Hvis flyktingen er en uledsaget mindreårig, skal medlemsstatene tillate innreise og opphold for familiegjenforening med førstegradsslektninger i direkte oppadstigende linje.
- * EU-res., Art. 5(3a): De kompetente myndighetene skal samarbeide ved å gjenforene uledsagede mindreårige med andre medlemmer av deres familie, enten i den mindreåriges hjemland eller i disse familiemedlemmenes oppholdsland.
- * ICCPR, Art. 23(1)
- * ICRMW, Art. 44(1)
- * UNHCR-AP, del III, målsetting 1(2): Partene skal innføre eller forbedre kjønns- og aldersrelaterte sikkerhetsregler i asylprosedyrer, med tilbørlig vekt på familieenhetsprinsippet.
- * UNHCR Guidelines, avsnitt 5.5, 10.5 og 10.11

13.3 Integrering

13.3.1 Så snart en enslig mindreårig har fått innvilget permanent opphold, må omsorgs-/sosialmyndigheter foreta en grundig vurdering av den mindreåriges situasjon, idet de tar hensyn til barnets alder, kjønn, omsorgshistorie, mentale og fysiske helse, utdanning og familiesituasjon i opprinnelseslandet. Deretter må man i samråd med den mindreårige legge forholdene til rette for en langsiktig bosetting i samfunnet. Dette kan selvfølgelig være en fortsettelse av den midlertidige omsorgsplasseringen. I alminnelighet er det ønskelig at mindreårige under 15-16 år blir tatt hånd om av en fosterfamilie som tilhører barnets egen kultur. Eldre mindreårige kan foretrekke/klare seg bra i små bofellesskap. Disse bør ha et personale av voksne som har kjennskap til de enslige mindreåriges kulturelle behov. Som prinsipp må søsken holdes sammen, bortsett fra dersom de har andre ønsker eller dette ikke tilsvarende deres beste. Hvis en søskengruppe lever alene, med den eldste som ansvarlig, skal barna få spesiell støtte og spesielle råd. Enslige mindreårige som ikke lenger er under omsorg, bør bli tilbudt støtte i form av et ettervern for å lette overgangen til et uavhengig liv.

- * BK, Art. 13, 14, 15, 16, 19, 20, 25, 26 & 27
- * Flyktningekonvensjonen av 1951, Art. 21: Boligordninger for anerkjente flyktninger
- * Flyktningekonvensjonen av 1951, Art. 23: "Offentlig støtte" til anerkjente flyktninger
- * Flyktningekonvensjonen av 1951, Art. 24: Arbeidsforhold og trygdeordninger for anerkjente flyktninger
- * ECRE (barn), avsnitt 19
- * EU-res., Art. 4(7): Så snart en uledsaget mindreårig gis flyktingestatus eller en annen permanent oppholdsrett, skal han eller hun tilbys langsiktige boligordninger.
- * UNHCR Guidelines, avsnitt 10.2 - 10.3, 10.6 og - 10.9

13.3.2 Enslige mindreåriges rettigheter til utdanning og opplæring, helsestell, språkstøtte (jf. underavsnitt 11.3) samt arbeid bør fortsette på samme grunnlag som for andre barn. Enslige personer som ankommer som mindreårige og har fått oppholdstillatelse av humanitære grunner eller har fått innvilget en eller annen form for midlertidig status som utløper ved fylte 18 år, må behandles på en sjenerøs måte ved oppnådd myndighetsalder, og det må tas full høyde for deres sårbare status. Det bør tillates at de får opphold i vertslandet.

- * BK, Art. 2, 3, 23, 24, 28, 29(1c) & 30
- * BK, Art. 31: Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet. Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen på passende og like muligheter for kulturell, kunstnerisk, rekreasjons- og fritidsaktivitet
- * BK, Art. 39
- * Flyktningekonvensjonen av 1951, Art. 22: Rettigheter til utdanning for flyktninger som lovlig bor innenfor territoriet.
- * ECRE (barn), avsnitt 36 - 41
- * ECRE (integrering), avsnitt 103 - 107
- * UNHCR Guidelines, avsnitt 10.10

13.4 Adopsjon

Adopsjon er nesten aldri et passende alternativ for en enslig mindreårig. Før en adopsjon kan bli betraktet som gunstig eller ønskelig, er det uhyre viktig at det utføres en meget grundig vurdering av den mindreåriges familieforhold i hjemlandet. Klare prosedyrer er skissert i anbefalingene til Haag-konferansen om internasjonal privatrett.

- * BK, Art. 21: Staters forpliktelser i forhold til mellomstatlig adopsjon.
- * Haag-konvensjonen, 1993
- * Recommendation Concerning the Application to Refugee Children and Other Internationally Displaced Children of the Hague Convention on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption, Oct. 1994
- * UNHCR Guidelines, avsnitt 10.4 og 10 - 8

13.5 Identitet og nasjonalitet

Statsløse enslige mindreårige må få hjelp til å erverve en nasjonalitet.

- * BK, Art. 7(1): Barnet har rett til å erverve en nasjonalitet.
- * Convention Relating to the Status of Stateless Persons, 1954, Art. 32: Stater skal lette ervervelse av statsborgerskap for statsløse personer.
- * CRS
- * Flyktningekonvensjonen av 1951, Art. 27 og 28: Stater skal utstede identitetspapirer og reisedokumenter til flyktninger som lovlig bor innenfor territoriet.
- * Flyktningekonvensjonen av 1951, Art. 34: Stater skal lette flyktningers ervervelse av statsborgerskap.
- * ICCPR, Art. 24(3): Ethvert barn har rett til å erverve et statsborgerskap.

13.6 Tilbakevending til opprinnelseslandet

13.6.1 Dette er et svært komplisert tema, og detaljerte retningslinjer er påkrevd for å kunne sette i verk god praksis. En enslig mindreårig bør kun tilbakesendes hvis dette anses å være barnets beste. Alle andre hensyn, for eksempel bekjempelse av illegal innvandring, skal være sekundære. Ideelt sett skal familiegjenforening og retur utføres på frivillig grunnlag. Barn må være fullt ut informert og rådspurt under alle trinn i prosessen, og det må tas hensyn til deres synspunkter. Hvor lang tid den mindreårige har vært fraværende fra hjemlandet og vedkommendes alder er viktige faktorer det må tas hensyn til i denne prosessen.

* Barneflyktninger: Guidelines on Protection and Care, UNHCR, 1994, s. 138 - 144

* BK, Art. 3

* Protokoll om menneskehandel, definisjon, Art. 8: Partene skal lette tilbakereise for ofrene for menneskehandel

* UNHCR Guidelines, avsnitt 9.4 og 10 - 12

13.6.2 Før en enslig mindreårig kan bli sendt tilbake til opprinnelseslandet må følgende forhold være i orden:

- Det må foretas en grundig vurdering av hvorvidt det er trygt å sende den mindreårige tilbake til hjemlandet. Det skal tas hensyn til fare for forfølgelse, for å bli involvert i væpnede konflikter, samt risiko for vold, misbruk og utnytting;

- Den mindreåriges omsorgsperson og verge/rådgiver i vertslandet skal være enig i at det er til barnets beste å vende tilbake;

- Det må bli gjennomført en grundig vurdering av familiesituasjonen i hjemlandet. Det vil være nødvendig å få klarhet i familiens (foreldre eller andre familiemedlemmer) omsorgsevne;

- Det må foretas en grundig vurdering av tilgangen til mat, bolig, helsetjenester, utdanning, yrkesopplæring og muligheter til jobb i hjemlandet;

- Undersøkelsene vedrørende behovet for beskyttelse må utføres av en faglig kompetent og uavhengig organisasjon eller person(er) (det vil si forskjellig fra organet eller personen(e) som tar den første avgjørelsen) vedrørende behovet for beskyttelse. Undersøkelsen må være objektiv, upolitisk og ta i betraktning barnets beste i hvert enkelt tilfelle;

- Den mindreåriges foreldre, slektinger eller annen voksen verge skal si seg villig til å påta seg umiddelbar og langsiktig omsorg ved barnets ankomst til hjemlandet. Familiens synspunkter på den mindreåriges retur bør innhentes og tas i betraktning;

- Den mindreårige skal holdes fullt informert og bli rådspurt i alle ledd av prosessen og få passende rådgivning og støtte. Det må tas hensyn til den mindreåriges synspunkter på retur, i henhold til barnets alder og modenhet;

- Det skal formidles kontakt mellom den mindreårige og familien før en retur;

- Den mindreårige skal være ledsaget på veien hjem;

- Etter tilbakevending bør den mindreåriges velferd bli overvåket av relevante myndigheter eller organisasjoner.

Mindreårige som er ofre for menneskehandel, må aldri vende tilbake til hjemlandet uten en grundig vurdering av familiesituasjonen og de potensielle farene for å møte represalier eller bli tvunget inn i menneskehandel på nytt. Det må garanteres at den mindreårige vender tilbake til et trygt miljø.

Enslige som ankom som mindreårige, men er blitt over 18 år gamle, bør bli behandlet som sårbare og rådspurt om de forhold som må legges til rette for å oppnå en vellykket tilbakeføring til opprinnelseslandet.

- * BK, Art. 3
- * BK, Art. 5: Partene skal respektere det ansvar og de rettigheter og forpliktelser som foreldre, slektninger ... har for å gi [den mindreårige] veiledning og støtte
- * BK, Art. 6, 12, 19, 20, 24, 27, 28, 34, 35, 36, 37(a), 38 & 39
- * CAT, Art. 3
- * CoE Rec. on Expulsion, avsnitt 13.v.h: Uledsagede mindreårige må behandles i henhold til sin alder, og må øyeblikkelig tas hånd om av en dommer for mindreårige, og ha tilgang til uavhengig juridisk rådgivning og representasjon.
- * CoE Young Migrants, avsnitt 7, x.
- * ECRE (barn), avsnitt 33 og 42
- * EU-res., Art. 5
- * Flyktningekonvensjonen av 1951, Art. 32(1): Stater skal ikke utvise en flyktning som lovlig oppholder seg på deres territorium.
- * Flyktningekonvensjonen av 1951, Art. 33
- * UNHCR-AP, del III, målsetting 2(7): Stater skal, etter rådføring med de berørte mellomstatlige organisasjonene, utvikle strategier for å fremme retur og ny innreise av personer som ikke trenger internasjonal beskyttelse. Dette skal skje på en human måte, med full respekt for disse personenes rettigheter og verdighet, uten å ty til overdreven maktbruk. Når det dreier seg om mindreårige, må det tas hensyn til deres beste interesser.
- * UNHCR Guidelines, avsnitt 9.4, 9.5, 10.5, 10.12 - 10.14

TILLEGG I

SOSIAL BAKGRUNN

Angående avsnitt C7 ovenfor, må en organisasjon med ansvar for omsorg for mindreårige innhente følgende opplysninger om den mindreårige:

1. Opplysninger om familien (i hjemlandet og ellers)
  2. Informasjon om ikke-familiemedlemmer som er viktige for den mindreårige
  3. Omstendighetene knyttet til oppdagelsen/identifikasjonen av den mindreårige
  4. Informasjon som vedrører den mindreåriges atskillelse fra familien
  5. Informasjon om den mindreåriges liv før og etter atskillelsen
  6. Den mindreåriges fysiske tilstand, helse og forutgående medisinske historie
  7. Utdanningsmessig bakgrunn (formell og uformell)
  8. Nåværende omsorgsordninger
  9. Den mindreåriges ønsker og planer for fremtiden
  10. Innledende vurdering av den mindreåriges mentale og følelsesmessige utvikling og modenhet
  11. Vurdering av alder
- (UNHCR Guidelines, avsnitt 5.9)

TILLEGG II

INTERNASJONAL OG REGIONAL LOVGIVNING, POLITIKK OG RETNINGSLINJER

1. Internasjonale rettsinstrumenter angående mindreåriges rettigheter og beskyttelse

- Konvensjonen for beskyttelse av mindreårige, 1961
- Konvensjonen om sivile aspekter ved internasjonal barne bortføring, 1980
- Haag-konferansen om privat internasjonal lov
- Haag-konvensjonen om jurisdiksjon, gjeldende lov, fullbyrdelse og samarbeid med hensyn til forelderansvar og tiltak for beskyttelse av barn, 1996
- Haag-konvensjonen om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner, 1993
- ILOs konvensjon om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste former for barnearbeid, K182, 1999
- Valgfri protokoll om barn i væpnet konflikt, 2000
- Valgfri protokoll om salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi, 2000
- Recommendation Concerning the Application to Refugee Children and Other Internationally Displaced Children of the Hague Convention on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption, Hague Conference On Private International Law, Oct. 1994
- FNs konvensjon om barnets rettigheter, 1989
- FNs regler for beskyttelse av ungdommer i forvaring, 1990
- De forente nasjoners standard minimumsregler for rettspleie angående mindreårige (Beijing-reglene), 1985

2. Internasjonal lov

- Konvensjonen mot diskriminering i undervisning, 1960
- Konvensjonen mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, 1984
- Konvensjonen om å avskaffe alle former for diskriminering av kvinner, 1979
- Internasjonal konvensjon om avskaffelse av alle former for rasediskriminering, 1965
- FNs konvensjon om statløshet, 1961
- Konvensjon om statløse personers status, 1954
- Internasjonal konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle fremmedarbeidere og deres familier, 1990
- Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, 1966 (og valgfri protokoll)
- Internasjonal konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, 1966
- Tilleggsprotokoll til Genève-konvensjonene av 12. august 1949, angående beskyttelsen av offer for internasjonale væpnede konflikter (protokoll I), 8. juni 1977, artikkel 77 og 78
- Tilleggsprotokoll til Genève-konvensjonene av 12. august 1949, angående beskyttelsen av offer for ikke-internasjonale væpnede konflikter (protokoll II), 8. juni 1977, artikkel 4
- Protokoll mot smugling av mennesker over land, sjøveien og luftveien, som supplerer De forente nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet, 2000
- Protokoll om flyktningers status, 1967
- Protokoll for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, spesielt kvinner og barn, som supplerer De forente nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet, 2000
- Roma-vedtektene for den permanente internasjonale straffedomstolen, 1998
- FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet, Palermo 2000
- FNs konvensjon om flyktningers status, 1951
- Verdenserklæringen om menneskerettigheter, 1948

3. Europeiske rettsinstrumenter

- Europeisk konvensjon mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, 1987
- Europeisk konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter (og protokoller), 1950
- Europeisk konvensjon om barneadopsjon av 24. april 1967
- Europeisk konvensjon om utøvelsen av mindreåriges rettigheter av 25. januar 1996

Erklæring om god praksis, 2004

- Europeisk konvensjon av 15. oktober 1975 om rettsstillingen for barn født utenfor ekteskap - Europeisk konvensjon av 20 mai 1980 om anerkjennelse og fullbyrding av avgjørelser om forelderansvar og om gjenoppretelse av forelderansvar
- Det europeiske sosiale charter, 1961

4. EUs lovgivning om asyl og innvandring

- Charter for grunnleggende rettigheter i Den europeiske union, desember 2000
- Rådsdirektiv 2001/40/EF om gjensidig anerkjennelse av avgjørelser om utsendelse av tredjelandborgere
- Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2000 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof
- Rådsdirektiv 2003/9/EF om minstestandarder for mottak av asylsøkere
- Rådsdirektiv 2003/86/EF av 22. september 2003 om retten til familiegjeningforening
- Rådsforordning (EF) nr. 343/2003 om fastsettelse av kriterier og mekanismer for å avgjøre hvilken medlemsstat som er ansvarlig for behandlingen av en asylsøknad som fremlegges i en medlemsstat av en borger av et tredjeland (Dublin II-forordningen)
- Rådsforordning (EF) nr. 2725/2000 om opprettelse av Eurodac for sammenligning av fingeravtrykk med henblikk på en effektiv gjennomføring av Dublin-konvensjonen
- European Commission Communication on the Management of External Borders of the Member States of the EU, May 2002
- Europeisk konvensjon om gradvis avskaffelse av kontrollen på de felles grenser, 1985 (Schengen-avtalen)
- Framework Decision on the fight against trafficking in human beings, Sept 2002
- Plan to combat illegal immigration and trafficking in human beings, Council of EU, June 2002
- Konvensjon om gjennomføring av Schengen-avtalen, 1990

5. UNHCR Guidelines and UNHCR Executive Committee

- Guidelines on Policies and Procedures in dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum, 1997
- Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status, 1992.
- Barneflyktninger: Guidelines on Protection and Care, 1994
- Flytningers tilbakevending: An International Handbook to Guide Reception and Integration, Chapter 3.3, Investing in the Future: Refugee Children and Young People, 2002
- UNHCR Agenda for Protection, 2002
- UNHCR Executive Committee Conclusion No. 47 (1987) on "Refugee Children"
- UNHCR Executive Committee Conclusion No. 59, (1989) on "Refugee Children"
- UNHCR Executive Committee Conclusion No. 84, (1997) on "Refugee Children and adolescents"
- UNHCR Executive Committee Conclusion No. 88, (1999) on "Protection of the Refugee's Family"
- UNHCR Guidelines on Exclusion, 1996
- Working with Unaccompanied Children: A Community-based Approach, 1996

6. FN-erklæringer, resolusjoner og retningslinjer

- Declaration on Social and Legal Principles relating to the Protection and Welfare of Children, with special reference to Foster Placement and Adoption Nationally and Internationally, 1986
- Declaration on the Human Rights of Individuals Who are not Nationals of the Country in which They Live, 1985
- Declaration on the Rights of Persons Belonging to National or Ethnic, Religious and Linguistic Minorities, 1992
- UNHCHR Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking, E/2002/68/Add.1, 20 May 2002
- UNHCHR Sub-Commission on Human Rights resolution 2002/51 on Traffic in women and girls

7. EUs resolusjoner og anbefalinger

- Brussel-erklæringen om å forebygge og bekjempe menneskehandel, Det europeiske råd, 29. nov. 2002, JAI 280, SOC 572
- Konklusjoner fra Det europeiske råd om land der det generelt ikke foreligger en alvorlig fare for forfølgelse, Det europeiske råd 1992

Erklæring om god praksis, 2004

- Conclusions on reception conditions for asylum seekers, Council of the EU, Sept 2000
- Council Decision on monitoring the implementation of instruments adopted concerning asylum, Council of the EU, June 1997
- Joint Action to Combat Trafficking in Human Beings and Sexual Exploitation of Children, Council of the EU, Feb. 1997 (97/1 54/JHA)
- Joint position of 4 March 1996 defined by the Council on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union on the harmonized application of the definition of the term 'refugee' in Article 1 of the Geneva Convention of 28 July 1951 relating to the status of refugees (96/196/JHA)
- Resolution on burden-sharing with regard to the admission and residence of displaced persons on a temporary basis, Council of the EU, Sept 1995
- Resolusjon om en harmonisert tilnærming til spørsmål angående tredjeland som opptrer som vertsland, Det europeiske råd 1992
- Resolusjon om åpenbart uberettigede asylsøknader, Det europeiske råd, 1992
- Resolusjon om minstegarantier for asylprosedyrer, Det europeiske råd, juni 1995
- Resolution on the harmonisation of national policies on family reunification, Council of the EU, June 1993
- Resolusjon om uledsagede mindreårige som er statsborgere i tredjeland, Det europeiske råd, juni 1997 (97/C 221/03)

8. Europa-rådets resolusjoner og anbefalinger

- Committee of Ministers Recommendation No R (91) 11 Concerning Sexual Exploitation, Pornography and Prostitution of, and Trafficking in, children and young adults
- Committee of Ministers Recommendation No R (2000) 11 on action against trafficking in human beings for the purpose of sexual exploitation
- Final Declaration of 7th Conference of Ministers responsible for Migration Affairs, Sept 2002
- Parliamentary Assembly Recommendation 1237 (1994) on the situation of asylum-seekers whose asylum applications have been rejected
- Parliamentary Assembly Recommendation 1309 (1996) on the training of officials receiving asylum-seekers at border points
- Parliamentary Assembly Recommendation 1327 (1997) on the protection and reinforcement of the human rights of refugees and asylum-seekers in Europe
- Parliamentary Assembly Recommendation 1475 (2000). Arrival of asylum seekers at European airports
- Parliamentary Assembly Recommendation 1547 (2002) on Expulsion Procedures in conformity with human rights and enforced with respect for safety and dignity
- Parliamentary Assembly Recommendation 1577 (2002), Creation of a charter on clandestine migration
- Parliamentary Assembly Recommendation 1596 (2003). Situation of Young Migrants in Europe

9. OSCE-dokumenter

- OSCEs aksjonsplan for å bekjempe menneskehandel, Ministermøtet i Maastricht, 2003

10. Standpunkter til European Council on Refugees and Exiles

- European Council on Refugees and Exiles: Position on Refugee Children, 1996
- European Council on Refugees and Exiles: Position on the Integration of Refugees in Europe, Desember 2002

TILLEGG III

ANVENDTE REFERANSER

Først nevnes Konvensjonen om barnets rettigheter og tilleggsprotokoller, deretter følges anvendte forkortelser med utdrag av den relevante artikkelen/det relevante avsnittet eller lenke til teksten.

BK, FNs konvensjon om barnets rettigheter, 1989

Art. 2(1): De land som er parter til denne konvensjon, skal respektere og garantere de rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon for ethvert barn innenfor deres jurisdiksjon, uten forskjellsbehandling av noe slag og uten hensyn til barnets, dets foreldres eller verges rase, farge, kjønn, språk, religion, politiske eller annen oppfatning, nasjonale, etniske eller sosiale opprinnelse, eiendom, funksjonshemming, fødsel eller annen status

2(2): Partene skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at barnet blir vernet mot enhver form for forskjellsbehandling eller straff på grunnlag av stilling, virksomhet, uttalte meninger eller trosoppfatning hos barnets foreldre, verger eller familiemedlemmer.

Art. 3(1): Ved alle handlinger som vedrører barn og som foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal det først og fremst tas hensyn til hva som gir barnet best.

Art. 3(3): Partene skal sørge for at de institusjoner og tjenester som har ansvaret for omsorgen for eller vernet av barn, har den standard som er fastsatt av vedkommende myndighet, særlig med hensyn til sikkerhet, helse, personalets antall og kvalifikasjoner så vel som overoppsyn.

Art. 5: Partene skal respektere det ansvar og de rettigheter og forpliktelser som foreldre, slektninger eller medlemmer av lokalsamfunnet ifølge stedlig skikk, verger eller andre med juridisk ansvar for barnet har for å gi det veiledning og støtte, tilpasset deres evner og anlegg, for at barnet skal kunne hevde de rettigheter som er anerkjent i denne konvensjonen.

Art. 6(1): Partene erkjenner at hvert barn har en ukrenkelig rett til livet.

Art. 7(1): Barnet skal registreres umiddelbart etter fødselen og skal fra fødselen ha retten til et navn, til å erverve en nasjonalitet, og, så langt det er gjørlig, til å kjenne sine foreldre og få omsorg fra dem.

Art. 8(1): Partene forplikter seg til å respektere barnets rett til å bevare sin identitet, herunder nasjonalitet, navn og familieforhold slik disse er anerkjent av loven, uten ulovlig innblanding.

Art. 8(2): Dersom et barn ulovlig blir fratatt sin identitet helt eller delvis, skal partene yte nødvendig bistand og vern med henblikk på hurtig gjenoppretting av hans eller hennes identitet.

Art. 9(3): Partene skal respektere den rett et barn som er atskilt fra en eller begge foreldre, har til å opprettholde personlig forbindelse og direkte kontakt med begge foreldrene på et regelmessig grunnlag, med mindre det er i strid med barnets beste. 4. Dersom slik atskillelse skyldes handling som er iverksatt av en part, slik som en eller begge foreldres eller barnets pågrepelse, fengsling, eksil, deportasjon, eller død (herunder død av en hvilken som helst årsak mens vedkommende er i dette lands varetekt), skal denne part etter anmodning gi foreldrene, barnet, eller, hvor det er formålstjenlig, et annet familiemedlem de nødvendige opplysninger om det (de) fraværende familiemedlem(mers) oppholdssted, med mindre dette er til skade for barnet. Partene skal dessuten garantere at det å etterkomme en slik anmodning, ikke i seg selv vil få skadelige følger for vedkommende berørte person(er).

Art. 10(1): I samsvar med partenes forpliktelse ifølge artikkel 9, punkt 1, skal søknader fra et barn eller dets foreldre om å reise inn eller ut av en parts land når formålet er familiegjenforening, behandles av partene på en positiv, human og rask måte. Partene skal dessuten garantere at det å etterkomme en slik anmodning ikke vil få skadelige følger for ansøkerne og for medlemmene av deres familie.

Art. 10(2): Hvis foreldrene til et barn bor i forskjellige land, skal barnet ha rett til å opprettholde personlige forbindelser og direkte kontakt med begge foreldrene på et regelmessig grunnlag, unntatt i ekstraordinære tilfeller. For dette formål og i samsvar med partenes forpliktelse ifølge artikkel 9, punkt 1, skal partene respektere den rett

barnet og dets foreldre har til å forlate ethvert land, herunder sitt eget, og til å reise inn i sitt eget land. Retten til å forlate ethvert land skal bare være underlagt lovbestemte begrensninger som er nødvendige for å verne den nasjonale sikkerhet, den offentlige orden (ordre public), offentlig helse eller moral eller andres rettigheter og friheter og som samsvarer med de øvrige rettigheter som er anerkjent i denne konvensjon.

Art. 12(1): Partene skal garantere et barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, retten til fritt å gi uttrykk for disse synspunkter i alle forhold som vedrører barnet, og gi barnets synspunkter behørig vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Art. 12(2): For disse formål skal barnet særlig gis anledning til å bli hørt i enhver rettslig og administrativ saksbehandling som angår barnet, enten direkte eller ved en representant eller et egnet myndighetsorgan og på en måte som samsvarer med vedkommende lands saksbehandlingsregler.

Art. 13(1): Barnet skal ha rett til ytringsfrihet; denne rett skal omfatte friheten til å søke, motta og utbre informasjon og ideer av ethvert slag uten hensyn til grenser, hva enten det skjer muntlig, i skrift eller på trykk, i kunstnerisk form eller gjennom noe annet medium etter barnets valg.

Art. 13(2): Utøvelsen av denne rett kan være gjenstand for visse begrensninger, men disse skal bare være slike som er foreskrevet ved lov og er nødvendige:

(a) av hensyn til andres rettigheter eller omdømme; eller (b) til vern av den nasjonale sikkerhet, den offentlige orden (ordre public) eller den offentlige helse eller moral.

Art. 14(1): Barn har rett til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Staten skal respektere foreldrenes rett og plikt til å veilede barna i slike spørsmål.

Art. 14(2): Partene skal respektere foreldrenes, eventuelt vergenes, rett og plikt til å opplyse barnet om hans eller hennes rettigheter på en måte som samsvarer med barnets gradvise utvikling.

Art. 14(3): Frihet til å gi uttrykk for ens religion eller tro kan bare underlegges slike begrensninger som er bestemt i lovgivningen og er nødvendige for å verne den offentlige sikkerhet, orden, helse eller moral eller andres grunnleggende rettigheter og friheter.

Art. 15(1): Partene anerkjenner barnets rett til organisasjonsfrihet og frihet til å delta i fredelige sammenkomster.

Art. 15(2): Det kan ikke gjøres andre begrensninger på utøvelsen av disse rettigheter enn de som pålegges i samsvar med lov og som er nødvendige i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale eller offentlige sikkerhet, den offentlige orden (ordre public), vernet av den offentlige helse eller moral eller vernet av andres rettigheter og friheter.

Art. 16(1): Intet barn skal utsettes for vilkårlig eller ulovlig innblanding i hans eller hennes privatliv, familie, hjem eller korrespondanse og heller ikke for ulovlige angrep mot hans eller hennes ære eller omdømme.

Art. 16(2): Barnet har rett til lovens beskyttelse mot slik innblanding eller slike angrep.

Art. 17: Partene anerkjenner den viktige oppgave som massemedia utfører og skal sikre at barnet har tilgang til informasjon og stoff fra et mangfold nasjonale og internasjonale kilder, særlig de som tar sikte på å fremme hans eller hennes sosiale, åndelige og moralske velvære og fysiske og mentale helse. For dette formål skal partene:

(a) oppmuntre massemedia til å spre informasjon og stoff som tilgodeser barnet sosialt og kulturelt og er i samsvar med intensjonene i artikkel 29; (b) oppmuntre internasjonalt samarbeid om produksjon, utveksling og spredning av slik informasjon og slikt stoff fra et mangfold av kulturelle, nasjonale og internasjonale kilder; (c) oppmuntre produksjonen og spredningen av barnebøker; (d) oppmuntre massemedia til å ta særlig hensyn til de språklige behov hos barn som tilhører en minoritetsgruppe eller en urbefolkning; (e) oppmuntre utviklingen av passende retningslinjer til vern av barnet mot informasjon og stoff som er skadelig for hans eller hennes velbefinnende idet bestemmelsene i artiklene 13 og 18 tas i betraktning.

Erklæring om god praksis, 2004

Art. 18(2): Med det formål å garantere og fremme de rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon, skal partene yte passende bistand til foreldre og verger når de utfører sine plikter som barneoppdragere, og de skal sikre utvikling av institusjoner og tjenester og tiltak for omsorg for barn.

Art. 19(1): Partene skal treffe alle nødvendige lovgivningsmessige, administrative, sosiale og undervisningsmessige tiltak for å verne barnet mot alle former for fysisk eller mental vold, skade eller misbruk, vanskjøtsel eller forsømmelig behandling, mishandling eller utnyttning, herunder seksuelt misbruk, mens det er under omsorg hos en eller begge foreldre, verge(r) eller eventuell annen person som ha omsorgen for barnet.

Art. 19(2): Slike vernetiltak bør om nødvendig omfatte effektive fremgangsmåter for iverksettelse av sosiale programmer som yter nødvendig støtte til barnet og til dem som har omsorgen for det, så vel som andre former for forebygging, identifikasjon, rapportering viderehenviing, undersøkelse og behandling samt oppfølging av tilfeller av barnemishandling som tidligere beskrevet og , om nødvendig, for rettslig oppfølging.

Art. 20(1): Et barn som midlertidig eller permanent er fratatt sitt familiemiljø, eller som i egen interesse ikke kan tillates å bli værende i et slikt miljø, skal ha rett til særskilt vern og bistand fra staten.

Art. 20(3): Slike former for omsorg kan f.eks. omfatte plassering i fosterhjem, Kafala etter islamsk lov, adopsjon eller, om nødvendig, plassering i egnet institusjon for omsorg for barn. Når løsninger overveies, skal det tas tilbørlig hensyn til ønskeligheten av kontinuitet i barnets oppdragelse og til barnets etniske, religiøse og språklige bakgrunn.

Art. 21: Parter som anerkjenner og/eller tillater adopsjon, skal sikre at barnets beste skal være det viktigste hensyn, og de skal:

(a) sikre at tillatelse til adopsjon bare blir gitt av kompetent myndighet som i samsvar med gjeldende lover og saksbehandlingsregler og på bakgrunn av viktig og pålitelig informasjon beslutter at adopsjon bør tillates på bakgrunn av barnets situasjon i forhold til foreldre, slektninger og verger og at de berørte personer, hvis det blir krevd, har gitt sitt velfunderte samtykke til adopsjonen på grunnlag av slik rådgivning som måtte være nødvendig; (b) anerkjenne at adopsjon fra et land til et annet bør betraktes som et alternativ til omsorg for barn, dersom barnet ikke kan plasseres hos en foster- eller adoptivfamilie eller ikke på noen egnet måte kan dras omsorg for i barnets opprinnelsesland; (c) sikre at barn som adopteres utenlands, nyter godt av de samme vernetiltak og den samme standard som gjelder for adopsjon innen et land; (d) treffe alle nødvendige tiltak for å sikre at adopsjon mellom land ikke resulterer i urettmessig økonomisk fortjeneste for dem som er involvert i den; (e) fremme formålet med denne artikkel når det er hensiktsmessig, ved å inngå bilaterale eller multilaterale ordninger eller avtaler, og innenfor denne ramme bestrebe seg på å sikre at plassering av barnet i et annet land blir iverksatt av kompetente myndigheter eller organer.

Art. 22(1): Partene skal treffe egnede tiltak for å sikre at et barn som søker flyktningestatus eller som anses som flyktning i samsvar med gjeldende internasjonale eller nasjonale lover og saksbehandlingsregler, enten det ledsages eller ikke av sine foreldre eller av noen annen person, skal få nødvendig vern og humanitær hjelp i samsvar med gjeldende rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon og i andre internasjonale menneskerettighets- eller humanitære dokumenter som nevnte land er parter til.

Art. 22(2): På den måte de finner hensiktsmessig, skal partene sørge for samarbeid om alle bestrebelser som De Forente Nasjoner og andre kompetente mellomstatlige eller private organisasjoner som samarbeider med De Forente Nasjoner, gjør for å verne og hjelpe et slikt barn og for å oppspore enhver barneflyktnings foreldre eller andre familiemedlemmer for å skaffe seg de informasjonene som er nødvendige for gjenforening med hans eller hennes familie. I tilfeller hvor det ikke er mulig å finne andre familiemedlemmer, skal barnet gis det samme vern som ethvert annet barn som av noen grunn permanent eller midlertidig er berøvet sitt familiemiljø, som fastsatt i denne konvensjon.

Art. 23(1): Partene erkjenner at et barn som er psykisk eller fysisk funksjonshemmet, skal ha et fullverdig og anstendig liv under forhold som sikrer verdighet, fremmer selvtillit og letter barnets aktive deltakelse i samfunnet.

Art. 23(2): Partene erkjenner at barn med funksjonshemninger har rett til særskilt omsorg og skal, innenfor rammen av de tilgjengelige ressurser, oppmuntre og sikre det berettigede barn og de omsorgsansvarlige tilgang til de hjelpetiltak som det blir søkt om og som er hensiktsmessige på bakgrunn av barnets tilstand og foreldrenes eller andre omsorgspersoners forhold.

Erklæring om god praksis, 2004

Art. 23(3): I anerkjennelse av de særskilte behov hos barn med funksjonshemninger, skal hjelp som ytes i samsvar med punkt 2 gis gratis når dette er mulig, idet foreldrenes eller andre omsorgspersoners økonomi tas i betraktning, og hjelpen skal innrettes slik at funksjonshemmede barn har effektiv adgang til og mottar undervisning, opplæring, helsetjenester, rehabiliteringstjenester, forberedelse til arbeidslivet og rekreasjonsmuligheter på en måte som bidrar til at barnet oppnår den best mulige sosiale integrering og individuelle utvikling, også på det kulturelle og åndelige område.

Art. 23(4): I det internasjonale samarbeids ånd skal partene fremme utvekslingen av egnet informasjon om forebyggende helsearbeid og om medisinsk, psykologisk og fysikalsk behandling av funksjonshemmede barn, herunder utbredelse av og tilgang til undervisningsmetoder for rehabilitering og faglige tjenester, med sikte på å gjøre partene i stand til å forbedre sine muligheter og kunnskaper og å øke sine erfaringer på disse områder. Når det gjelder dette punkt, skal det tas spesielt hensyn til utviklingslandenes behov.

Art. 24(1): Partene erkjenner barnets rett til å nyte godt av den høyest oppnåelige helsestandard og av tilbudene om behandling av sykdom og rehabilitering. Partene skal bestrebe på å sikre at et barn ikke blir berøvet sin rett til adgang til slike helseomsorgstjenester.

Art. 24(2): Partene skal bestrebe seg på full gjennomføring av denne rettighet og skal i særdeleshet treffe hensiktsmessige tiltak for å:

(a) redusere spedbarns- og barnedødelighet; (b) sikre at det ytes nødvendig legehjelp og helseomsorg til alle barn, med vekt på utviklingen av primærhelsetjenesten; (c) bekjempe sykdom og feilernæring, også innenfor rammen av primærhelsetjenesten, ved bl.a. å anvende allerede tilgjengelig teknologi og gjennom å stille tilstrekkelig nærende matvarer og rent drikkevann til rådighet, idet farene og risikoen ved miljøforurensning tas i betraktning; (d) sørge for egnet helseomsorg for mødre før og etter fødselen; (e) sikre at alle samfunnsjikt, i særdeleshet foreldre og barn, er velorienterte om, har tilgang til undervisning om og blir hjulpet i bruken av grunnleggende kunnskaper om barnets helse og ernæring, fordelene ved amming, helseleare, miljøhygiene og forebygging av ulykker; (f) utvikle forebyggende helseomsorg, forelderveiledning, og undervisning og tjenester innen familieplanlegging.

Art. 24(3): Partene skal treffe alle effektive og egnede tiltak med henblikk på å avskaffe tradisjonsbestemt praksis som er skadelig for barns helse.

Art. 24(4): Partene påtar seg å fremme og oppmuntre internasjonalt samarbeid med henblikk på gradvis full virkeliggjøring av de rettigheter som anerkjennes i denne artikkel. Når det gjelder dette punkt, skal det tas spesielt hensyn til utviklingslandenes behov.

Art. 25: Partene erkjenner at et barn som er blitt plassert av kompetent myndighet for omsorg, vern eller behandling av hans eller hennes fysiske eller mentale helse, har rett til regelmessig vurdering av den behandling som ytes barnet og av alle andre omstendigheter som har betydning for hans eller hennes plassering.

Art. 26(1): Partene skal anerkjenne ethvert barns rett til sosiale trygdeytelser, og skal treffe de nødvendige tiltak for at barnet oppnår fulle rettigheter i samsvar med landets lovgivning.

Art. 26(2): Når det er hensiktsmessig, bør ytelsene gis under hensyntagen til ressursene og forholdene til barnet og de personer som har ansvaret for barnets underhold, så vel som til andre betraktninger som har betydning for søknad om ytelse inngitt av eller på vegne av barnet.

Art. 27(1): Partene anerkjenner ethvert barns rett til en levestandard som er tilstrekkelig for barnets fysiske, mentale, åndelige, moralske og sosiale utvikling.

Art. 27(2): En eller begge foreldre, eller andre som er ansvarlige for barnet, har det grunnleggende ansvaret for å sikre, innen sine evner og økonomiske muligheter, de livsbetingelser som er nødvendige for barnets utvikling.

Art. 27(3): I samsvar med de nasjonale forhold og innenfor sine økonomiske muligheter, skal partene treffe egnede tiltak for å hjelpe foreldre og andre som har ansvaret for barnet, til å virkeliggjøre denne rettighet, og de skal ved behov sørge for materiell hjelp og støttetiltak, særlig med hensyn til ernæring, bekledning og husly.

Art. 27(4): Partene skal treffe alle nødvendige tiltak for å sikre betaling av underhold for barnet fra foreldrene eller andre personer som har økonomisk ansvar for barnet, enten de bor i landet eller i utlandet. Særlig når personen som

Erklæring om god praksis, 2004

har økonomisk ansvar for barnet bor i et annet land enn barnet, skal partene fremme tiltredelsen til internasjonale avtaler eller inngåelsen av slike avtaler så vel som inngåelse av andre hensiktsmessige ordninger.

Art. 28(1): Partene anerkjenner barnets rett til utdanning, og med sikte på å oppnå denne rett gradvis og på grunnlag av like muligheter skal de i særdeleshet:

(a) gjøre grunnutdanningen obligatorisk og gratis tilgjengelig for alle; (b) oppmuntre utviklingen av forskjellige former for videregående utdanning, herunder allmenn- og faglig utdanning, gjøre dem tilgjengelige og oppnåelige for ethvert barn, og treffe passende tiltak som f.eks. innføring av gratis undervisning og tilbud om økonomisk støtte ved behov; (c) ved alle egnede tiltak gjøre høyere utdanning på grunnlag av evner oppnåelig for alle; (d) gjøre informasjon og veiledning om undervisning og fagutdanning tilgjengelig og oppnåelig for alle barn; (e) treffe tiltak for å oppmuntre til regelmessig skolegang og for å redusere antallet av dem som ikke fullfører skolegangen.

Art. 28(2): Partene skal treffe alle nødvendige tiltak for at skolens disiplin blir utøvet på en måte som er forenlig med barnets menneskeverd og i samsvar med denne konvensjon.

Art. 28(3): Partene skal fremme og oppmuntre internasjonalt samarbeid om forhold som angår utdanning, særlig med henblikk på å avskaffe uvitenhet og analfabetisme over hele verden og å lette tilgangen til vitenskapelig og teknologisk kunnskap og moderne undervisningsmetoder. Når det gjelder dette punkt, skal det tas spesielt hensyn til utviklingslandenes behov.

Art. 29(1c): Partene er enige om at barnets utdanning skal ta sikte på: å utvikle respekt for dets foreldre, dets egen kulturelle identitet, språk og verdier, for de nasjonale verdier i det land barnet bor, landet hvor han eller hun måtte komme fra og for kulturer som er forskjellige fra hans eller hennes egen

Art. 30: I land hvor det finnes etniske, religiøse eller språklige minoriteter eller urbefolkning, skal et barn som tilhører en slik minoritet eller urbefolkningen, ikke nektes retten til sammen med andre medlemmer av sin gruppe å nyte godt av sin kultur, å bekjenne seg til å utøve sin religion eller til å bruke sitt eget språk.

Art. 31(1): Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

Art. 31(2): Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen på passende og like muligheter for kulturell, kunstnerisk, rekreasjons- og fritidsaktivitet.

Art. 32(1): Partene anerkjenner barnets rett til vern mot økonomisk utbytting og mot å utføre ethvert lønnet arbeid som kan være farlig eller til hinder for barnets utdanning, eller skadelig for barnets helse eller fysiske, mentale, åndelige, moralske eller sosiale utvikling.

Art. 34: Partene påtar seg å verne barnet mot alle former for seksuell utnytting og seksuelt misbruk. For dette formål skal partene i særdeleshet treffe alle nødvendige nasjonale, bilaterale og multilaterale tiltak for å hindre: (a) at noen tilskynder eller tvinger et barn til å delta i noen form for ulovlig seksuell virksomhet; (b) at noen utnytter barn ved å bruke dem til prostitusjon eller annen ulovlig praksis; (c) at noen utnytter barn ved å bruke dem i pornografiske forestillinger eller i pornografisk materiale.

Art. 35: Partene skal treffe alle nødvendige nasjonale, bilaterale og multilaterale tiltak for å hindre bortføring og salg av eller handel med barn for et hvilket som helst formål og på hvilken som helst måte.

Art. 36: Partene skal verne barnet mot alle andre former for utnytting som kan være skadelig for noen del av barnets velferd.

Art. 37(a): Partene skal garantere at intet barn blir underkastet tortur eller en annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff. Verken dødsstraff eller livstidsstraff uten mulighet til løslatelse skal idømmes for lovovertrædelse begått av personer under 18 år;

Art. 37(b): Partene skal garantere at intet barn ulovlig eller vilkårlig blir fratatt sin frihet. Pågrepelse, internering eller fengsling av et barn skal skje på lovlig måte og skal bare benyttes som en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom.

Erklæring om god praksis, 2004

Art. 38: Partene påtar seg å respektere og sikre respekten for de bestemmelser i internasjonal menneskerettslovgivning som gjelder for dem i væpnede konflikter og berører barnet.

Art. 39: Partene skal treffe alle nødvendige tiltak for å fremme fysisk og psykisk rehabilitering og samfunnsmessig tilbakeføring av barn som er offer for: enhver form for vanskjøtsel, utnyttning eller misbruk; tortur eller annen form for grusom umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff; eller væpnede konflikter. Slik rehabilitering og tilbakeføring skal finne sted i et miljø som fremmer barnets helse, selvrespekt og verdighet.

Protokoll 1 til BK, Valgfri protokoll om salg av barn, barneprositusjon og barnepornografi, 2000

Art. 3: Krever kriminalisering av seksuell utnyttning av barn og menneskehandel med barn uansett formål (overføring av organer, adopsjon, prositusjon, barnarbeid).

Art. 8(1): Partene skal treffe egnede tiltak for å verne om rettighetene og interessene til barn som er offer for seksuell utnyttning og menneskehandel.

Protokoll 2 til BK, Valgfri protokoll om barn i væpnet konflikt, 2000

Lenke: <http://www.unhchr.ch/html/menu2/6/protocolchild.htm>

Barneflyktninger: Guidelines on Protection and Care, UNHCR, 1994

Lenke: <http://www.separated-children-europe-programme.org/Global/fremed.asp?source=Documents/Eng/Legislation/RefugeeChildren.pdf>

CERD, Internasjonal konvensjon om avskaffelse av alle former for rasediskriminering, 1965

Lenke: http://www.unhcr.ch/html/menu3/b/d_icerd.htm

CoE Ministers 91, Council of Europe Committee of Ministers Recommendation No R (91) 11 Concerning Sexual Exploitation, Pornography and Prostitution of, and Trafficking in, children and young adults

Lenke: <http://cm.coe.int/ta/rec/1991/91r11.htm>

CoE Ministers 2000, Council of Europe Committee of Ministers Recommendation No R (2000) 11 on action against trafficking in human beings for the purpose of sexual exploitation

Lenke: <http://cm.coe.int/ta/rec/2000/2000r11.htm>

CoE Rec. Airports, Council of Europe Parliamentary Assembly Recommendation 1475 (2000). Arrival of asylum seekers at European airports

Lenke: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/TA00/EREC1475.htm>

CoE Rec. Training of Officials, Council of Europe Parliamentary Assembly Recommendation 1309 (1996) on the training of officials receiving asylum-seekers at border points

Lenke: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta96/EREC1309.htm>

CoE Young Migrants, Council of Europe Parliamentary Assembly Recommendation 1596 (2003). Situation of Young Migrants in Europe

Lenke: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta03/EREC1596.htm>

CRS, FNs konvensjon om statløshet, 1961

Lenke: <http://www.unhcr.md/article/convstateless61.htm>

ECHR, Konvensjon om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter (og protokoller), 1950

Art. 3. Ingen må bli utsatt for tortur, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff.

Art. 4: Ingen må bli holdt i slaveri eller trelldom. Ingen må bli pålagt å utføre tvangsarbeid eller påtvunget arbeid.

Art. 8.1: Enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse.

ECRE (barn), European Council on Refugees and Exiles: Position on Refugee Children, 1996

Lenke: <http://www.ecre.org/positions/children.pdf>

ECRE (integrasjon), European Council on Refugees and Exiles: Position on the Integration of Refugees in Europe, Desember 2002

Lenke: <http://www.ecre.org/positions/integ02.pdf>

EU-res., Resolusjon om uledsagede mindreårige som er statsborgere i tredjeland, Det europeiske råd, juni 1997 (97/C 221/03)

Art. 2(3): Uledsagede mindreårige som etter nasjonale bestemmelser skal bli ved grensen til det er truffet avgjørelse om deres innreise til området eller om deres retur, bør få all nødvendig materiell støtte og omsorg til dekning av deres grunnleggende behov, f. eks. mat, passende innkvartering i forhold til deres alder, disponere sanitæranlegg og ha tilgang til medisinsk pleie.

Art. 3(1): Medlemsstatene skal bestrebe seg på å fastslå den mindreåriges identitet så snart som mulig etter ankomst, samt hvorvidt vedkommende er uledsaget. Opplysninger om den mindreåriges identitet og situasjon kan oppnås på forskjellige måter, særlig i form av en egnet samtale som bør føres så raskt som mulig og der det bør tas hensyn til barnets alder.

De innhentede opplysningene skal registreres på passende måte. Ved forespørsel, mottak, videresending og lagring

av innhentede opplysninger må det utvises spesielt omhu, og fortrolighetsprinsippet må respekteres, spesielt for asylsøkere, for å beskytte den mindreårige og medlemmene av hans eller hennes familie. Disse første opplysningene kan særlig øke sjansene for gjenforening av den mindreårige med hans eller hennes familie i hjemlandet eller i et tredjeland.

Art. 3(2): Uansett juridisk status har uledsagede mindreårige krav på den nødvendige beskyttelsen og grunnleggende omsorg i henhold til bestemmelsene i nasjonal lovgivning.

Art. 3(3): Med sikte på gjenforening skal medlemsstatene så fort som mulig ta på seg å spore opp familiemedlemmene til en uledsaget mindreårig eller å identifisere familiemedlemmers bopel, uansett disses rettslige status og uten å ha forhåndsbedømt sjansene til en søknad om oppholdstillatelse. Uledsagede mindreårige kan også oppmuntres og hjelpes til å ta kontakt med Røde kors' internasjonale komité, de nasjonale Røde kors-organisasjoner eller andre organisasjoner, med sikte på oppsporing av familiemedlemmer. Når slike kontakter etableres i forbindelse med asylsøkere, bør fortroligheten spesielt respekteres fullt ut for å beskytte både den mindreårige og dennes familiemedlemmer.

Art. 3(4&5): Med henblikk på anvendelsen av denne resolusjonen bør medlemsstatene så raskt som mulig utpeke en representant for den mindreårige i form av: (a) en verge, eller (b) en representant for en (nasjonal) organisasjon som er ansvarlig for den mindreåriges omsorg og trivsel, eller (c) en annen egnet representant. En verge som utpekes for en uledsaget mindreårig, bør ifølge nasjonal rett påse at den mindreåriges behov (f.eks. rettslige, sosiale, medisinske og psykologiske behov) oppfylles.

Art. 3(6): Når det antas at en uledsaget mindreårig i skolealderen vil oppholde seg i en medlemsstat i en lengre periode, bør den mindreårige ha adgang til det allmenne offentlige skolesystemet på samme vilkår som vertslandets egne statsborgere eller bør som et alternativ få tilbudt egnet spesialundervisning.

Art. 3(7): Uledsagede mindreårige må få riktig medisinsk behandling for å imøtekomme øyeblikkelige behov. Spesialmedisinsk eller annen assistanse skal gis mindreårige som har opplevd vanskjøtsel, utnyttning eller misbruk, tortur eller andre former for grusom, umenneskelig eller degraderende behandling eller straff, eller væpnede konflikter.

Art. 4(1): Alle uledsagede mindreårige skal ha rett til å søke om asyl. Medlemsstatene kan imidlertid forbeholde seg retten til å kreve at en mindreårig under en viss alder, som fastsettes av angjeldende medlemsstat, ikke kan søke om asyl før han eller hun får bistand fra en verge, en spesielt utpekt voksen representant eller institusjon.

Art. 4(2): Medlemsstatene bør ta hensyn til de mindreåriges spesielle behov og sårbarhet og gi behandlingen av søknadene fra uledsagede mindreårige høyeste prioritet.

Art. 4(3): (a) I prinsippet skal en uledsaget asylsøker som hevder å være mindreårig, kunne bevise sin alder. (b) Hvis det ikke foreligger et slikt bevis, eller hvis det foreligger alvorlig tvil, kan medlemsstatene foreta en vurdering av asylsøkerens alder. Aldersvurderingen skal utføres på en objektiv måte. Derfor kan medlemsstatene få utført en medisinsk alderstest av kvalifisert medisinsk personale, med samtykke fra den mindreårige, fra en spesielt utpekt voksenrepresentant eller institusjon.

Art. 4(4): Medlemsstatene bør normalt under asylprosedyren plassere uledsagede mindreårige: (a) hos myndige familiemedlemmer, (b) hos en fosterfamilie, (c) i mottakssentre med særlige ordninger for mindreårige, eller (d) i en annen form for bolig med egnede ordninger for mindreårige, f. eks. av en slik art at de kan bo uavhengig, men med passende støtte. Medlemsstatene kan plassere uledsagede mindreårige på 16 år og over i mottakssentre for voksne asylsøkere.

Art. 4(5): (a) Under samtalen om deres asylsøknad kan uledsagede mindreårige asylsøkere ledsages av en verge, en spesielt oppnevnt voksen representant eller institusjon, et voksent familiemedlem eller en juridisk saksbehandler. (b) Avhøret skal foretas av myndighetspersoner som har nødvendig erfaring eller opplæring. Betydningen av riktig opplæring av myndighetspersoner som avhører uledsagede mindreårige asylsøkere må anerkjennes.

Art. 4(6): Når en asylsøknad fra en uledsaget mindreårig undersøkes, skal man i tillegg til objektive fakta og omstendigheter ta hensyn til den mindreåriges alder, modenhet og mentale utvikling og til det faktum at han eller hun kan ha begrenset kjennskap til leveforholdene i hjemlandet.

Art. 4(7): Så snart en uledsaget mindreårig gis flyktingestatus eller en annen permanent oppholdsrett, skal han eller hun tilbys langsiktige boligordninger.

Art. 5: Hvis en mindreårig ikke får forlenget sin oppholdstillatelse i en medlemsstat, kan angjeldende medlemsstat kun sende den mindreårig tilbake til hjemlandet eller til et tredjeland som er villig til å akseptere ham eller henne hvis det – avhengig av vedkommendes behov i betraktning av alder og selvstendighet - er sørget for passende mottak og omsorg ved ankomsten til dette landet. Behovet for dette kan oppfylles av barnets foreldre eller av andre voksne som tar seg av det, eller av statlige eller ikke-statlige instanser.

Art. 5(2): Hvis omstendighetene ikke tillater at den mindreårig sendes tilbake, bør medlemsstatene i prinsippet gjøre det mulig for vedkommende å bli på deres territorium.

Art. 5(3a, c & d) Med henblikk på å sende en mindreårig tilbake bør medlemsstatenes kompetente myndigheter samarbeide: (a) om å gjenforene uledsagede mindreårige med andre familiemedlemmer, enten i den mindreåriges hjemland eller i det landet der slike familiemedlemmer oppholder seg; (b) med myndighetene i den mindreåriges hjemland eller i et annet land med henblikk på å finne en passende varig løsning; (c) med internasjonale organisasjoner som UNHCR og UNICEF, som allerede aktivt gir regjeringer råd om retningslinjer for behandling av uledsagede mindreårige, spesielt asylsøkere; (d) med ikke-statlige organisasjoner, når det er hensiktsmessig for å sikre at det finnes de nødvendige mottakelses- og omsorgsordninger i det land den mindreårig sendes tilbake til.

EU-res. Minimum, Det europeiske råds resolusjon om minstegarantier for asylprosedyrer, juni 1995

avsnitt 1: Asylprosedyrene skal anvendes i fullt samsvar med Genève-konvensjonen av 1951 og New York-protokollen av 1967 angående flyktingers status, samt andre forpliktelser i internasjonal rett knyttet til flyktinger og menneskerettigheter. Prosedyrene skal spesielt stemme fullt og helt overens med Artikkel 1 i 1951-konvensjonen angående definisjon av begrepet "flykting", Artikkel 33 angående 'ikke-tilbakesendingsprinsippet' og Artikkel 35 angående samarbeidet med UNHCRs kontor, bl.a. når det gjelder å lette dette kontorets oppgaver med hensyn til å overvåke at konvensjonen overholdes.

avsnitt 26: Det må sørges for at asylsøkende, uledsagede mindreårige representeres av en spesielt oppnevnt voksen eller institusjon hvis de ikke er habile i henhold til nasjonal lovgivning. Under avhør kan uledsagede mindreårige ledsages av denne voksne personen eller representanter for denne institusjonen. Disse personene skal beskytte barnets interesser.

avsnitt 27: Når en asylsøknad fra en uledsaget mindreårig undersøkes, skal det tas hensyn til hans eller hennes mentale utvikling og modenhet.

Det europeiske Råd: Brussel-erklæringen om å forebygge og bekjempe menneskehandel, mai 2003

Lenke: http://europa.eu.int/eur-lex/en/dat/2003/c_137/c_13720030612en00010009.pdf

Det europeiske råds felles aksjon for å bekjempe menneskehandel og seksuell utnyttning av barn, 24. februar 1997.

Lenke: http://ue.eu.int/ejn/data/vol_b/5_actions_communes/coopera_judiciaire/1-063-04031997-2-6-en.html

Det europeiske råds fellesstandpunkt om den harmoniserte bruken av definisjonen av termen "flykting" mars 1996

Lenke:

http://europa.eu.int/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!CELEXnumdoc&lg=EN&numdoc=31996F0196&model=guichett

Det europeiske råds resolusjon om harmonisering av nasjonale politikk angående familiegjening, 3. juni 1993

Ingen lenke

Det europeiske råds resolusjon om en harmonisert tilnærming til spørsmål angående tredjeland som opptrer som vertsland, 1992 – Ingen lenke

Det europeiske råds resolusjon om åpenbart uberettigede asylsøknader, 1992

Ingen lenke

Flyktningekonvensjonen av 1951

Art. 31: Stater skal ikke straffe flyktninger som uten tillatelse kommer inn eller befinner seg på deres territorium, hvis de ankommer fra et område hvor de var utsatt for forfølgelse (jf. Art. 1) og straff skal ikke pålegges asylsøkere som godtgjør at de har gyldig grunn for deres ulovlige innreise.

Art. 33: Stater skal ikke utvise en flyktning til områder hvor hans eller hennes liv eller frihet vil være truet (jf. Art. 1).

FNs regler for beskyttelse av ungdommer i forvaring, 1990

Lenke: <http://www.un.org/documents/ga/res/45/a45r113.htm>

Haag-konvensjon, 1993, Haag-konvensjon om vern av barn og samarbeid ved internasjonale adopsjoner, 1993, og den tilsvarende Recommendation on the Application of the Convention to Refugee Children

Lenke: <http://www.hcch.net/e/conventions/menu33e.html>

Haag-konvensjonen, 1996, Haag-konvensjonen om jurisdiksjon, anvendelig lov, fullbyrdelse og samarbeid med hensyn til forelderansvar og tiltak for beskyttelse av barn, 1996

Lenke: <http://www.hcch.net/e/conventions/menu34e.html>

ICCPR, Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, 1966 (og valgfri protokoll)

Art. 8: Ingen må holdes i slaveri; slaveri og slavehandel i enhver form skal være forbudt.

Art. 19: Enhver skal ha rett til meningsfrihet uten inngrep. Enhver skal ha rett til ytringsfrihet.

Art. 23(1): Familien ... har krav på beskyttelse av ... staten.

Art. 24(1): Ethvert barn skal uten forskjellsbehandling, ha rett til beskyttelsestiltak fra familiens, samfunnets og statens side.

ICESCR, Internasjonal konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, 1966

Art. 10(3): Det skal treffes spesielle vernetiltak for barn uten diskriminering og barn skal beskyttes mot økonomisk og sosial utnyttning.

ICRMW, Internasjonal konvensjon om beskyttelse av rettighetene til alle fremmedarbeidere og deres familier, 1990

Art. 44(1): Det må tas skritt for å beskytte enheten til fremmedarbeidernes familier.

ILO K182, ILO-konvensjonen om forbud mot og umiddelbare tiltak for å avskaffe de verste former for barnearbeid, ILO K182, 1999

Art. 3: Definisjonen av "de verste formene for barnearbeid" omfatter salg og handel med barn.

KMT, Konvensjonen mot tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff, 1984

Art. 3: Ingen stat skal sende en person tilbake til en annen stat når det er grunn til å tro at vedkommende kan bli utsatt for tortur.

Konklusjoner fra Det europeiske råd om land der det generelt ikke foreligger en alvorlig fare for forfølgelse, 1992

Ingen lenke

Protokoll for å forebygge, bekjempe og straffe handel med mennesker, spesielt kvinner og barn, som supplerer De forente nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet, 2000

Art. 7: Alle stater som er parter til protokollen skal overveie å gi ofrene for menneskehandel midlertidig eller fast oppholdstillatelse i relevante tilfeller.

Art. 14(2): Tiltakene nevnt i denne protokoll skal tolkes og iverksettes slik at ingen blir forskjellsbehandlet på grunn av at de er ofre for handel med mennesker. Tolkningen og iverksettelsen av disse tiltakene skal være i samsvar med internasjonalt anerkjente prinsipper for ikke-diskriminering.

Protokoll mot smugling av mennesker over land, sjøveien og luftveien, som supplerer De forente nasjoners konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet, 2000

Art. 19(2): Tiltakene nevnt i denne protokollen skal tolkes og iverksettes slik at ingen blir forskjellsbehandlet på grunn av at de er utsatt for handlingene nevnt i artikkel 6 i denne protokollen. Tolkningen og iverksettelsen av disse tiltakene skal være i samsvar med internasjonalt anerkjente prinsipper for ikke-diskriminering.

Protokoll om flyktningers status, 1967

Lenke: <http://www.unhcr.ch>

Recommendation Concerning the Application to Refugee Children and Other Internationally Displaced Children of the Hague Convention on Protection of Children and Co-operation in Respect of Intercountry Adoption, Oct. 1994

Lenke: <http://www.hcch.net/e/conventions/annexa33e.html>

UN Guidelines on HR & Trafficking, UNHCHR Recommended Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking, E/2002/68/Add.1, 20 May 2002

Lenke: [http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/E.2002.68.Add.1.En?Opendocument)

UNHCR-AP, UNHCR Agenda for Protection, 2002

Del III, Målsetting 1(9): Statene, UNHCR, private organisasjoner og andre partnere skal ta for seg behovene til enslige mindreårige, bl.a. deres midlertidige plassering i fosterfamilier eller oppnevning av statlige eller ikke-statlige verger, samt overvåking av slike ordninger, og partene skal undersøke egnede alternativer til innvandringsvaretekt for asylsøkere og flyktninger, og i prinsippet unngå å holde barn i slik innvandringsvaretekt.

Del III, målsetting 6(2): Statene, UNHCR og partnerne bør innføre tiltak for å sikre at barneflyktninger deltar på rettferdig måte i beslutningsprosessen i alle felter av flyktingelivet, samt i iverksettelsen av slike avgjørelser. og statene skal legge vekt på flyktingenes behov for grunnutdanning og videregående utdanning.

UNHCR Guidelines, Guidelines on Policies and Procedures in dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum, 1997

Lenke: <http://www.unhcr.ch/cgi-bin/texis/vtx/home/.opendoc.pdf?tbl=MEDIA&id=3d4f91cf4&page=publ>

UNHCR Handbook, Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status (UNHCRs Håndbok om prosedyrer og kriterier for å avgjøre flyktningers status), 1992

Lenke: <http://www.unhcr.ch/cgi-bin/texis/vtx/home/.opendoc.pdf?tbl=MEDIA&id=3d58e13b4&page=publ>